

TOLK- OCH ÖVERSÄTTARINSTITUTET
Stockholms universitet

Fidel och fallet med den försvunna upprepningen

undersökning av försvunna upprepningar
vid översättning av Kubas grundlag

Av Daniel Jonsson

Uppsatsen undersöker hur upprepade ord i en källtext behandlas vid översättning, och utgår från översättningsuniversalien att upprepningar tenderar att försvinna vid översättning. Genom en empirisk undersökning av översättningen av *Constitución de la República de Cuba*, Republiken Kubas Grundlag, visas att ca 20 % av upprepningarna inte har översatts som upprepningar, dvs. de har försvunnit vid översättningen. Resultaten analyseras närmare i syfte att ta reda på varför upprepningarna har försvunnit.

Magisteruppsats (10 p) för Översättarprogrammet, inriktning spanska
Stockholms Universitet
Vårterminen 2007
Handledare: Johan Falk

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	3
2	Syfte	4
3	Tidigare forskning	5
4	Teori	5
4.1	Betydelse i källtexten	6
4.2	Översättning	7
4.3	Upprepningar som försvinner	8
5	Material	9
5.1	Kontextanalys	10
6	Metod	11
6.1	Avgränsningar och definitioner	11
6.2	Vad är en upprepning?	12
6.3	Försvunna upprepningar	14
7	Resultat av undersökningen	14
7.1	Kommentar till Tabell 1	15
7.2	Fullt bibehållna upprepningar	15
7.3	Huvudord	16
8	Analys	17
8.1	Polysemi i källtexten	18
8.1.1	Estado	19
8.1.2	Sociedad	19
8.1.3	Acuerdo	20
8.1.4	Kommentar	20
8.2	Användning av alternativa substantiv	21
8.2.1	Kommentar till tabell 7	22
8.2.2	Órgano	22
8.2.3	Deber	23
8.2.4	Actividad	23
8.2.5	Acuerdo	24
8.2.6	Organización	26
8.2.7	Propiedad	26
8.2.8	Función	27
8.2.9	Consejo	28
8.3	Adjektivisering	29
8.3.1	Administración och estado	31
8.3.2	Deber och interés	32
8.3.3	Propiedad	33
8.4	Verbalisering	34
8.4.1	Cumplimiento	34
8.4.2	Andra verbaliseringar	35
8.5	Ord som saknar motsvarighet i måltexten	36
8.5.1	Ord med vagt semantiskt innehåll	37
8.5.2	Ord med tydligt semantiskt innehåll	38
8.5.3	República	40
9	Slutsatser	41
10	Resumen en español	43
11	Litteraturförteckning	47

1 Bakgrund

Ett viktigt drag i framväxten av översättningsvetenskapen som ett eget forskningsfält har varit att komma bort från rena jämförelser mellan enskilda käll- och måltexter för att istället vidga forskningen till att undersöka och komma fram till slutsatser om *översättningen som fenomen*. Det är fokus på aktiviteten översättning som skiljer översättningsvetenskap från jämförande språkforskning. Jämförelser kan lära oss mycket om vad som skiljer olika språk åt och kan även ge förståelse om vad språk är generellt, och sådana jämförelser kan förstås också vara behjälpliga för översättare, men översättningsvetenskapens uppgift är, eller bör vara, att undersöka översättning, dvs. översättandet som praktik (se t ex Munday 2001:9).

Ett sätt att närma sig det här är att titta på vad som är gemensamt för översättningar, dvs. att undersöka vad översättningar mellan olika språkpar, från olika tidsperioder och olika genrer kan uppvisa för likheter med varandra, och därigenom hitta fenomen som är generella för översättning.

Forskare i översättningsvetenskap har identifierat ett antal sådana fenomen. Mona Baker började använda begreppet ”universals” för dem (Baker 1993:243). ”Universals” (på svenska universalie) definieras av Baker som ”features which typically occur in translated text rather than original utterances and which are not the result of interference from specific linguistic systems.” (Baker 1993:243) Bakers artikel är viktig för att hon lade fram idén att sådana generella fenomen, vars universalitet dittills baserats till största delen på översättares och forskares intuition, borde undersökas mera systematiskt. Framför allt menade hon att de bör studeras med hjälp av korpusar, alltså kvantitativt, för att se om de intuitiva antagandena stämmer.

Begreppet universalie är inte helt oproblematiskt. Det kommer från lingvistik (Greenberg 1966), där en universalie kan beteckna både en (stark) tendens och ett absolut fenomen (dvs. som inte har några undantag). Inom översättningsvetenskapen har det rått viss förvirring om hur begreppet ska tolkas och användas i studier av översättning. Chesterman (2004:43) konstaterar att det är svårt att hävda att ett visst fenomen är absolut universellt, eftersom vi inte gärna kan undersöka alla texter som någonsin översatts. Även ett i vårt tycke representativt urval texter är knappast tillräckligt för att kunna generalisera så långt att något kan kallas universellt. Men Chesterman (2004:43) påpekar också att även om ”any claim about a translation universal can really only be an approximation” (dvs. en tendens) så kan ”less-than-universal claims... still be interesting and valuable. Any level of generalization can

increase understanding.” Även tendenser kan vara intressanta och säga något väsentligt om översättning. Men dessa tendenser måste bekräftas i kvantitativa undersökningar.

En av de universalier Baker nämner är ”A tendency to avoid repetitions which occur in source texts, either by omitting them or rewording them” (Baker 1993:244). Detta var redan tidigare ett allmänt accepterat fenomen vid översättning. Vad det handlar om är att upprepningar som förekommer i källtexter har en tendens att inte upprepas i måltexter, dvs. att upprepningar försvinner vid översättning. Hypotesen är alltså att detta är en universell tendens vid översättning, oavsett mellan vilka språk översättningen sker och till vilken genre texterna hör. Baker går inte närmare in på vad en upprepning egentligen är, och det är svårt att i litteraturen hitta definitioner på upprepningar. Inte heller beskrivs närmare vad det egentligen är som upprepas, och som alltså försvinner vid översättning. Är det enskilda ord? Uttryck? Hela meningar? Syntaktiska fenomen? Den här uppsatsen kommer att utgå från ord som upprepas, och en närmare definition på vad en upprepning är ges i avsnitt 6.2.

2 Syfte

Uppsatsens syfte är att undersöka om lexikala upprepningar försvinner vid översättning från spanska till svenska, samt att undersöka i hur hög grad de försvinner.

Anledningarna till att upprepningar försvinner kommer också att analyseras närmare i syfte att relatera undersökningsresultaten till universalien att upprepningar försvinner. För att undersökningen ska kunna ge stöd åt universalien måste de fenomen som får upprepningar att försvinna för det första bero på själva översättningen eftersom universalien är en *översättningsuniversalie*, dvs. de försvunna upprepningarna ska kunna hänföras till processer som äger rum vid översättningen. För det andra måste det röra sig om universella fenomen, dvs. de försvunna upprepningarna ska inte bero på faktorer som är specifika för just den här översättningssituationen. Ett syfte med den här undersökningen är därför att identifiera anledningar till att upprepningar försvinner som är universella för översättningen som aktivitet.

3 Tidigare forskning

Universalien att upprepningar försvinner är inte så väl undersökt i litteraturen. De kvantitativa korpusundersökningar som Baker efterlyste (Baker 1993) har, åtminstone beträffande upprepningar, inte kommit till stånd. Det finns ett antal undersökningar som behandlar upprepningar vid översättning, men de rör skönlitteratur (och utesluter alltså sakprosa, som trots allt utgör en betydligt större mängd översättningar än skönlitteratur), bl a Abdulla (2001), Ben-Ari (1998), Ali (2005) och Zhu (2004). De pratar alla om den här översättningsuniversalien, men de har en litteraturkritisk utgångspunkt vilket innebär kvalitativa undersökningar, ofta dessutom starkt normativa eftersom syftet är att utröna om översättningen av litterära verk på något sätt är en ”sämre” version av originalet. Dessa författare kommer, inte helt oväntat, fram till att undvikandet av upprepningar utan undantag har inneburit att översättaren å det grövsta gjort våld på ursprungstexten.

Sarairoh (2001) har gjort en undersökning av teknisk text, alltså sakprosa, men han har inte heller ett kvantitativt perspektiv utan beskriver istället hur undvikande av upprepningar kan utgöra ett problem vid översättning av just teknisk text. Hans undersökning ger ändå belägg för att universalien verkligen existerar, eftersom han visar att översättare faktiskt väljer att använda synonyma uttryck (vilket innebär att upprepningar undviks) även i sådana texter, trots att lexikal exakthet där borde vara viktigt. Undersökningen är också intressant vad gäller de inblandade språken, engelska till arabiska, trots att det bara rör sig om ett enda språkpar. Det intressanta är de båda språkens normer för upprepningar. Arabiska, som alltså är målspråket, har nämligen större tolerans för upprepningar än engelska, vilket gör att man kan utesluta att måltextern anpassats till de i målspråket gällande normerna för upprepningar. Om upprepningar försvinner på grund av normer i målspråket mot upprepningar rör det sig inte om ett generellt fenomen eftersom de normerna bara gäller vissa språk och bara vid översättning från ett språk med större tolerans för upprepningar till ett språk med mindre tolerans för upprepningar. Att man kan utesluta den variabeln och att upprepningar ändå försvinner ger alltså visst stöd för att det rör sig om ett universellt fenomen, en universalie.

4 Teori

Innan vi går in på undersökningen och börjar diskutera resultaten kan det vara befogat att lite närmare diskutera vad översättning egentligen är. Översättning skulle kunna beskrivas som överföring av betydelse från ett språk till ett annat. Vi börjar därför med att diskutera vad

betydelse är.

4.1 Betydelse i källtexten

Ord har i sig själva inte en entydig och klar betydelse. Har vi bara ett enskilt ord utan sammanhang kan vi normalt bara säga att det ordet har ett antal tänkbara betydelser, eller med andra ord ett antal potentiella betydelser. Ett ords exakta, specifika betydelse kan bara avgöras genom att se det i ett sammanhang, och ord får alltså en specifik betydelse först när de sätts i ett sammanhang. Ett ord som inte står i ett sammanhang kan snarast beskrivas som ett betydelsefält som består av alla dess potentiella betydelser, och när det sedan sätts i ett sammanhang förverkligas en av de potentiella betydelserna. Dess betydelse i sammanhanget är ett konkret förverkligande av en av de potentiella betydelserna, och vilken av betydelserna som förverkligas avgörs i sin tur av sammanhanget.

Resonemanget ovan illustreras bäst med ett exempel. Ta det svenska ordet "fil". När det står för sig själv kan vi inte säga vad det betyder, bara att det kan betyda att antal olika saker, t ex kan det vara en mjölkprodukt, ett verktyg och ett körfält på en gata. Det är omöjligt att säga vilken av dessa betydelser som åsyftas utan ett sammanhang.

Men sätts det i ett sammanhang blir det uppenbart vilken av betydelserna som avses. Ta meningen "Boven använde en fil för att rymma ur fängelset". Med ordet i ett sammanhang är det inga problem att avgöra vilken betydelse som avses, i det här fallet betydelsen verktyg.

Men hur vet vi det? Hur kan vi så lätt avgöra ett ords betydelse i ett sammanhang? För att tolka en text använder vi oss dels av språkliga faktorer, dels av pragmatiska (vår kunskap om omvärlden). Om vi tar texten "Boven använde en fil för att rymma ur fängelset" kan vi se att vi använder både språkliga och pragmatiska sätt att tolka den. Språkligt kan vi se att betydelsen "mjölkprodukt" kan uteslutas, eftersom "fil" i den betydelsen är oräknebart och inte kan stå tillsammans med obestämd artikel. Pragmatiskt vet vi att bovar har mer nytta av verktyget fil för att rymma ur fängelset än de har nytta av ett körfält. Det leder oss fram till slutsatsen att "fil" i det här sammanhanget ska tolkas i betydelsen verktyg.

Att skapa en text kan alltså ses som en process där ords betydelser förverkligas genom att de sätts i ett sammanhang.

4.2 Översättning

Översättning är en process där en måltext skapas från en källtext. Det betyder enligt resonemanget ovan att måltexten skapas från de i källtexten förverkligade betydelserna. Vi kan konstatera att orden som utgör källtexten redan har förverkligade betydelser. Eftersom de står i ett sammanhang, i en text, har varje enskilt ord i källtexten fått sin betydelse förverkligad av det sammanhanget. Det innebär att översättaren inte kan föra över någon annan betydelse för ett ord än den betydelse som faktiskt förverkligats i källtexten. Ska man översätta exemplet ovan måste man alltså föra över betydelsen ”verktyg” för “fil”, inget annat.

Källtexten är därmed i sig en förutsättning för aktiviteten översättning. De betydelser som förverkligats i källtexten är konstanter, de utgör en på förhand given input i översättningsprocessen. Att betydelser förverkligas i källtexten är med andra ord inte en del av översättningsprocessen, eftersom det förverkligandet redan har skett i och med skapandet av källtexten.

Översättningsprocessen består istället av själva överföringen av betydelse till målspråket, och måltexten är resultatet av den överföringen. Ofta finns det flera olika möjliga översättningar för de betydelser som förverkligats i källtexten, eftersom olika språk sällan har ord som exakt motsvarar varandra. Vilken av de möjliga översättningarna som faktiskt används i måltexten beror på en mängd olika faktorer, t ex målspråkets grammatik och semantik, specifika önskemål från den som beställt översättningen och översättarens val av översättningsstrategi, som i sin tur beror på hur översättningen ska användas och vilka dess tänkta läsare är.

Målspråkets grammatik och semantik är rent språkliga faktorer som påverkar valet av olika möjliga översättningar. Gränsen mellan vad som är i källtexten förverkligade betydelser och vad som är språkliga faktorer i målspråket är inte alltid helt lätt att dra och vi kommer därför att diskutera dem lite närmare.

Ett exempel från det undersökta materialet kan illustrera hur språkliga faktorer i målspråket styr valet av möjliga översättningar. Det spanska ordet “derecho” har översatts med både 'rätt' och 'rättighet' i måltexten. I vissa fall måste det ena eller andra ordet användas, t ex vid översättning av “derechos humanos” måste översättningen bli 'mänskliga rättigheter'. Vad som händer här är att sammanhanget i måltexten avgör vilket av de båda möjliga orden som används. För att överföra den betydelse av “derecho” som förverkligats i källtexten måste här 'rättighet' användas, eftersom det står tillsammans med 'mänsklig'. Men lägg märke till att

det bara finns en förverkligad betydelse för “derecho” i källtexten oavsett vilket av de båda orden som används i måltexten. Det är först i måltexten som behovet uppstår att specificera och använda det ena eller andra ordet. I det här fallet måste man använda 'rättighet' för att korrekt överföra den i källtexten förverkligade betydelsen av “derecho”, eftersom 'männliga rättigheter' snarare ger någon sorts association till mat. Även i de fall där 'rätt' används för att överföra betydelsen av “derecho” rör det sig samma förverkligade betydelse av “derecho” i källtexten.

Man kan invända att sammanhanget kommer från källtexten och att källtexten genom att bestämma sammanhanget som översättningen måste sättas i därmed också styr valet av den översättning som faktiskt används, eftersom bara det ena alternativet går att använda. Med andra ord, eftersom källtexten ger oss “derecho” i sammanhanget “derechos humanos” tvingar källtexten översättaren att använda den av de båda potentiella översättningarna för “derecho” som används tillsammans med 'mänsklig'. Men det här är att överföra målspråkets egenskaper till källspråket och med utgångspunkt i målspråket tvinga på källspråket betydelskillnader som inte finns där. Den betydelse som förverkligats för “derecho” i källtexten säger nämligen ingenting om vilken svensk översättning som ska användas. Fastän det står i sammanhanget “derechos humanos” i källtexten rör det sig i källtexten om samma förverkligade betydelse som varje gång “derecho” förekommer, och det som styr användningen av 'rättighet' är istället *sammanhanget i måltexten*. Det är *översättningen* av “humano” som 'mänsklig' som gör att 'rättighet' måste användas, och det finns inget i källtexten som styr det valet eftersom det inte finns någon skillnad mellan dessa betydelser i källspråket. Skillnaden finns bara på målspråket och det är bara där som valet mellan det ena eller andra alternativet måste göras, och det är först när måltexten skapas som det uppstår två alternativ.

4.3 Upprepningar som försvinner

Vi kan av diskussionen ovan dra slutsatsen att upprepningar kan försvinna på två olika nivåer. Den första nivån är i källtexten. Ett ord som upprepas men som har olika förverkligade betydelser i källtexten kan förstås inte varje gång översättas med ett och samma ord i måltexten. De olika förverkligade betydelserna är en del av inputen till översättningssituationen, och det är redan givet att vissa upprepningar kommer att försvinna på grund av dem.

Den andra nivån som upprepningar kan försvinna på är när måltexten skapas. Även om det bara finns en förverkligad betydelse i källtexten kan ord som upprepas i källtexten

översättas med olika ord i måltexten, och som redan nämnts kan det finnas olika anledningar till att så sker.

När upprepningar försvinner på grund av språkliga orsaker, när målspråkets grammatik eller semantik styr valet av översättning, kan man ganska tydligt säga om översättaren har gjort rätt eller fel. I exemplet ovan med “derechos humanos” kan vi säga att den rätta översättningen är 'mänskliga rättigheter', även om det innebär att översättningen 'rätt' inte upprepas som i andra fall där “derecho” översatts. Men när vi lämnar de språkliga anledningarna till att upprepningar försvinner blir det betydligt svårare att säga om översättaren har gjort rätt eller fel. En bedömning av översättningens kvalitet kan nämligen då utgå från olika bedömningskriterier. Ett exempel är hur man ser på upprepningar. Om den som bedömer kvaliteten tycker att det är mycket viktigt att behålla upprepningar så långt det är språkligt möjligt kommer den bedömaren förstås att kritisera de fall då upprepningar försvunnit utan att det fanns språkligt tvingande anledningar till det. Men det är inte säkert att översättaren hade samma utgångspunkt för sina överväganden. Översättaren kan istället t ex ha utgått från en önskan att göra texten så tydlig som möjligt, och det kan ha lett till att han eller hon ibland valt att inte upprepa samma översättning för varje förekomst av ett ord i källtexten. Kritiken av de försvunna upprepningarna blir då relevant för den som kritiserar texten men egentligen inte särskilt relevant för måltexten i sig, sett i ljuset av översättarens medvetna översättningsstrategi. Man kan givetvis ha åsikter om översättarens prioriteringar eller val av översättningsstrategi, men det är kritik av översättaren snarare än den översatta texten.

En intressant sak i det undersökta materialet är att upprepningar i högre grad än man skulle kunna tro har försvunnit som ett resultat av icke-språkliga anledningar, dvs. upprepningar försvinner ganska ofta trots att det inte finns någon språkligt tvingande anledning till det. I analysen nedan kommer jag att visa exempel på det. I de fallen hade det alltså varit möjligt att behålla upprepningen. Det ska inte tolkas som en kritik av översättaren, eller som att jag menar att han eller hon borde ha behållit upprepningen i de fallen, utan är bara ett konstaterande att det hade varit möjligt.

5 Material

Som material för den empiriska undersökningen har jag valt *Constitución de la República de Cuba*, Republiken Kubas Grundlag, som finns översatt av Svensk-Kubanska föreningen.

Motiveringen för att välja en juridisk text är främst att juridisk text är starkt normerad och centrerad på vissa begrepp som inte varierar. Upprepningar är alltså vanligt förekommande, nästan ett krav i svensk juridisk text. Pronomen eller andra sätt att referera anaforiskt undviks oftast. Att texten är just lagtext gör detta än mer markant.

Eftersom det finns en norm för måltexten som tillåter eller till och med föreskriver upprepningar kan vi utesluta att upprepningar försvunnit för att översättaren har velat anpassa måltexten till rådande genrenormer. Att vi kan utesluta måltextens genrenorm, som inte är ett universellt fenomen, som en anledning till att upprepningar försvinner gör att vi med större säkerhet kan peka ut anledningar som verkligen är universella, och som alltså utgör en översättningsuniversalie.

Det kan förstås vara vanskligt att dra generella slutsatser utifrån en så här begränsad undersökning, av en enda text och ett enda språkpar. Men analysen syftar till att identifiera anledningarna till att upprepningar försvinner och sedan se på om de är specifika för texttypen eller språkparet, och om de inte är specifika på det sättet tyder det på att det rör sig om mer generella anledningar till att upprepningar i de fallen har försvunnit. Detta förklaras närmare i analysen (kapitel 8).

5.1 Kontextanalys

Kontexten för källtexten skiljer sig ganska mycket åt från måltextens kontext i det här fallet. Källtexten är Kubas grundlag, vars syfte är att på ett bindande sätt reglera det kubanska samhällets uppbyggnad och funktion. De bestämmelser som fastslås i källtexten kan överträdas, och sådana överträdelser kan i så fall medföra sanktioner. Men målgruppen för källtexten är inte nödvändigtvis i första hand jurister. Eftersom den är en grundlag är den snarare en deklARATION om vilka principer som ska styra rättssystemet på Kuba. Den är därför ofta ganska generellt formulerad, även om det också finns detaljerade avsnitt om bland annat ansvarsfördelningen mellan landets olika styrande organ.

Måltexten, däremot, har inte status som gällande lag. Den kubanska grundlagen översatt till svenska har ingen sådan giltighet utan ska bara uppfattas som en beskrivning av den på Kuba gällande grundlagen. Syftet med översättningen är alltså snarast att informera intresserade om samhällsförhållandena på Kuba. Rent konkret innebär det här att den svenska måltexten inte behöver vara lika exakt som källtexten, eftersom den inte har samma betydelse och syfte. För de svenska läsarna är den inte heller ett lika centralt dokument som för de kubanska.

Översättningen är gjord på uppdrag av Svensk-Kubanska föreningen, som har en förhållandevis positiv inställning till regimen på Kuba. Detta kan ha påverkat översättningen, men knappast beträffande behandlingen av upprepningar.

Det är svårt att säga i vilken utsträckning måltextens kontext har påverkat behandlingen av upprepningar. Att måltexten inte behöver vara lika exakt som källtexten skulle till exempel kunna tas som en anledning till att översättaren inte behöver vara så noga med att behålla upprepningar. Istället kan han eller hon mera frikostigt än i källtexten använda sig av alternativa uttryckssätt, just eftersom begreppen inte behöver vara lika exakta och entydigt uttryckta. Å andra sidan kan också bibehållna upprepningar i många fall leda till att texten blir mindre exakt. Det kan vara nödvändigt att i måltexten använda olika ord med något olika nyansvärde för att exakt kunna förmedla den betydelse som ordet i källtexten har i vissa sammanhang, och att i så fall använda samma översättning som tidigare kan då ge en mindre exakt text.

6 Metod

Undersökningen har genomförts genom att räkna antalet förekomster av ord som upprepas i källtexten. Måltexten har sedan undersökts för att se hur de i källtexten upprepade orden har översatts. Termerna *huvudord*, *bibehållen upprepning* och *försvunnen upprepning* som definieras i det här kapitlet (se nedan) är egenhändigt konstruerade, eftersom det inte finns några tidigare korpusundersökningar av den här typen och alltså inte heller en utarbetad terminologi.

6.1 Avgränsningar och definitioner

Undersökningen utgår från ordnivå. Universalien att upprepningar försvinner skulle kunna tänkas gälla även för längre uttryck, t ex fraser och även syntaktiska drag, men den här undersökningen begränsar sig till att räkna förekomster av enskilda ord.

Begreppet ord är förstås inte oproblematiskt. I många fall blir ett ord på spanska en del av en sammansättning på svenska. Om man tydligt kan identifiera en del av sammansättningen som motsvarande det spanska ordet har det räknats, annars betraktas det som ett fall av försvunnen upprepning.

Undersökningen är begränsad till substantiv. Med substantiv avses substantiv i källspråket, eftersom det händer att substantiven byter ordklass vid översättningen. Detta kommer att behandlas mera utförligt nedan. Begränsningen till substantiv beror på att undersökningen blir ohanterligt stor annars.

Undersökningen är också genomförd enbart på själva lagtexten i *Constitución de la República de Cuba*. Delarna ”Índice”, ”Nota”, ”Preámbulo” och ”Disposición especial”, som i den svenska versionen motsvaras av ”Innehållsförteckning”, ”Inledande not till Republiken Kubas Grundlag” och ”Förordet i Republiken Kubas Grundlag”, samt delen ”Inledning från Svensk-Kubanska Föreningen” i den svenska versionen, har alltså inte undersökts.

6.2 Vad är en upprepning?

I den här undersökningen definieras en upprepning i källtexten som ett ord som förekommer minst 20 gånger. Att ett ord ska förekomma minst 20 gånger är en balansgång mellan att hålla undersökningen på en hanterlig nivå och att ha ett urval som är tillräckligt representativt för att man ska kunna komma fram till vissa generaliseringar om vad som händer med översatta upprepningar i den undersökta texten. Materialet består av 29 ord som sammanlagt förekommer 1210 gånger.

Upprepningar i måltexten är mer komplicerat. Universalien säger att upprepningar tenderar att försvinna vid översättning, dvs. att ord som upprepas i källtexten inte översätts med samma ord varje gång det är översatt. Det innebär, vad den här undersökningen beträffar, att det som räknas i måltexten inte är upprepningar utan *översättningar av upprepade ord i källtexten*. Förekomster av ett ord i måltexten räknas alltså bara i de fall då det är en översättning av en upprepning i källtexten, inte annars. Det innebär att det för varje ord som upprepas i källtexten finns en översättning som är den centrala, att det för varje upprepning i källtexten finns ett motsvarande *huvudord* på svenska. När huvudordet används i måltexten räknas det som en *bibehållen upprepning*, och när det inte används räknas det som en *försvunnen upprepning*. Huvudordet definieras som *den mest frekvent förekommande översättningen av en upprepning i källtexten*.

Den här definitionen av huvudord är mycket användbar, eftersom den ger möjlighet till kvantitativa jämförelser och till statistisk överblick över materialet. Den ger också en möjlighet att kvantitativt relatera till universalien att upprepningar försvinner, eftersom man direkt kan se om upprepningar försvinner och i så fall i vilken grad. Men det finns också problem med definitionen. För det första måste understrykas att definitionen av huvudord är

rent kvantitativ, och att det som i den här uppsatsen definieras som huvudord absolut inte ska ses som den ”korrekta” översättningen av ett ord. Huvudordet är bara den kvantitativt mest framträdande översättningen av ett ord i det här materialet. Om ett annat ord än huvudordet används kan det finnas mycket goda anledningar till det valet, som vi ska se längre fram, och användningen av begreppet huvudord ska inte ses som en kvalitativ bedömning av översättarens arbete. Det som här kallas försvunna upprepningar, dvs. de fall då huvudordet inte används, ska alltså inte betraktas som avvikelser eller felaktigheter, och inte heller som att översättaren begått ett fel genom att låta upprepningar försvinna. Istället ska de, i linje med översättningsuniversalien, betraktas som en följd av översättningsprocessen.

Ett annat problem kan vara att det inte är självklart vad som är huvudordet. För de flesta av de undersökta orden finns det inga tveksamheter, om t ex 25 förekomster av ”trabajo” är översatt med 'arbete' 23 gånger kan man utan problem kalla 'arbete' för huvudordet. Men ”derecho” förekommer 52 gånger, varav det är översatt 26 gånger med 'rätt' och 25 gånger med 'rättighet'. I det fallet blir 'rätt' huvudord, trots att det är i det närmaste dött lopp mellan 'rätt' och 'rättighet', och de 25 förekomsterna av 'rättighet' räknas som försvunna upprepningar. Än värre blir det med ordet ”forma” som översätts 12 gånger med 'form' och 12 gånger med 'sätt'. Här ger definitionen inte ett huvudord överhuvudtaget, och jag valde därför helt godtyckligt 'form' som huvudord. Det var dock det enda ordet som hade två lika frekventa översättningar.

Det kan också finnas många olika alternativa översättningar av ett ord, och den mest frekvent förekommande översättningen kanske därför inte alls är så frekvent. ”Cumplimiento” förekommer 20 gånger men dess huvudord 'fullgörande' bara 2, eftersom det finns så många andra översättningar. De här problemen gäller dock bara för en mindre del av de undersökta orden, och de kommer att behandlas och diskuteras utförligt i analysen nedan. I två fall (”administración” och ”cumplimiento”) är dessutom den mest frekvent förekommande översättningen inte ett substantiv, eftersom ordet bytt ordklass vid översättningen. I de båda fallen har jag valt att använda det substantiv som förekommer mest frekvent som översättning som huvudord. Det finns i princip inget hinder mot att låta ett adjektiv eller ett verb vara huvudord, men för att förenkla upplägget av diskussionen är det lättare att låta alla huvudord vara substantiv. Detta påverkar inte siffrorna i någon nämnvärd omfattning, för ”administración” innebär det att huvudordet bara får 12 förekomster istället för 14. För ”cumplimiento” hade huvudordet haft 4 förekomster, men det får nu istället 2 förekomster. Sammanlagt för båda orden handlar det alltså om 4 förekomster.

6.3 Försvunna upprepningar

Försvunna upprepningar definieras som de fall då huvudordet inte har använts. Detta kan i praktiken innebära två saker, antingen att ett annat ord har använts eller att en upprepning i källtexten inte alls har översatts, och det saknar då motsvarighet i måltexten. Detta kommer att diskuteras utförligare i kapitel 8.

7 Resultat av undersökningen

Resultatet av undersökningen redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Förekomster av huvudord och försvunna upprepningar

Undersökta ord	Antal förekomster i källtexten	Antal förekomster av huvudord	Antal försvunna upprepningar
actividad	28	18	10
acuerdo	24	13	11
administración	34	12	22
asamblea	96	96	–
caso	32	19	13
ciudadano	26	24	2
consejo	77	70	7
constitución	32	32	–
cumplimiento	20	2	18
deber	24	14	10
derecho	52	26	26
desarrollo	20	18	2
disposición	26	16	10
estado	155	131	24
forma	31	12	19
función	28	12	16
interés	22	19	3
ley	119	118	1
ministro	28	28	–
organización	23	18	5
órgano	54	48	6
país	28	27	1
poder	85	82	3
presidente	22	22	–
propiedad	21	13	8
pueblo	26	25	1
república	30	19	11
sociedad	22	20	2
trabajo	25	23	2
TOTALT	1210	977	233

7.1 Kommentar till Tabell 1

Ett för uppsatsen centralt resultat av undersökningen är omedelbart uppenbart i Tabell 1, nämligen att upprepningar försvinner. Av 1210 fall av upprepning i källtexten har upprepningarna bibehållits i måltexten i 977 fall. I 233 fall har upprepningar försvunnit. Översättningsuniversalien att upprepningar försvinner vid översättning får alltså stöd av den här undersökningen.

Översättningsuniversalien förutsäger inte på något sätt i hur hög grad upprepningar ska försvinna. Även om upprepningarna i den här undersökningen har försvunnit i 233 fall har de bibehållits i 977 fall, dvs. i ungefär 81 % av fallen. Utan andra liknande undersökningar att jämföra med är det svårt att säga om det här är högt eller lågt. Jämfört med andra texttyper borde juridisk text uppvisa fler bibehållna upprepningar (se diskussion i avsnitt 5), vilket givetvis vore intressant att kontrollera empiriskt. En annan fråga är hur de här resultaten förhåller sig till översättningar av andra juridiska texter. Vi kan åtminstone konstatera att i det material som undersökts här så bibehålls en överväldigande majoritet av upprepningarna också i måltexten. Det kan vara bra att hålla i minnet att den analys av de försvunna upprepningarna som följer bara behandlar en ganska liten andel av alla de undersökta upprepningarna, eftersom de flesta upprepningar trots allt har bibehållits i måltexten.

Den här undersökningen riktar som sagt in sig på att analysera de upprepningar som försvunnit. Intressant vore också att undersöka de fall då upprepningar bibehållits, och försöka förklara varför. Kanske det kan finnas intressanta mönster och förklaringar till att upprepningar i så pass många fall faktiskt bibehålls i måltexten.

7.2 Fullt bibehållna upprepningar

Ett resultat kan vara intressant att tydliggöra genom att lyfta ut det ur Tabell 1. Det gäller de ord där inga upprepningar försvunnit vid översättningen, dvs. antalet förekomster i källtexten och antalet förekomster av huvudord i måltexten är lika. Dessa fullt bibehållna upprepningar visas i Tabell 2.

Tabell 2. Fullt bibehållna upprepningar

	Antal förekomster
asamblea	98
constitución	32
ministro	28
presidente	2
TOTALT	180

Det finns alltså 180 tillfällen då upprepningar i källtexten har bibehållits helt och hållet i måltexten, vilket är ungefär 15 % av alla förekomster av de undersökta upprepningarna. Utan jämförelsematerial är det svårt att säga om det är högt eller lågt, men det verkar förhållandevis högt. Kom ihåg att dessa är fall då det inte finns ett enda fall av användning av alternativa ord eller uttryck, och inte heller några fall då upprepningen saknar motsvarighet i måltexten.

Det finns också ord som inte har några alternativa översättningar till huvudordet. Det innebär att dessa är ord som antingen har översatts med huvudordet eller så har de inte översatts alls, dvs. de saknar motsvarighet i måltexten. Dessa ord visas i Tabell 3.

Tabell 3. Ord som översatts med enbart huvudord

	Antal förekomster i källtexten	Antal fall som saknar motsvarighet i måltexten
ley	119	1
país	28	1
poder	85	3
TOTALT	232	5

I Tabell 3 ser vi att de här orden tillsammans förekommer 232 gånger i texten. Om vi lägger ihop resultaten av Tabell 2 och 3 ser vi att det alltså i texten finns 7 ord som alla verkar ha mycket stabila översättningar (dvs. översättningen varierar inte), eftersom de i alla fall då de faktiskt är översatta med sitt respektive huvudord och inget annat. Att just de här orden har så stabila översättningar kan förmodligen förklaras av att de är mycket centrala begrepp i den här typen av text. ”Constitución” är t ex självrefererande, dvs. när det används innebär det att texten refererar till sig själv. ”Ley” och ”poder” syftar på sådant som kommer av grundlagen, eftersom grundlagen utgör grunden för skapandet av lagar och utövandet av makt. ”Presidente” och ”ministro” betecknar viktiga funktioner i staten. Undantagen är ”asamblea” och ”país” som inte hör till det juridiska språkbruket. Här rör det sig snarare om att semantiken för de orden råkar sammanfalla på spanska och svenska.

7.3 Huvudord

Huvudorden till de undersökta orden anges i Tabell 4.

Tabell 4. Huvudord.

actividad	Huvudord i måltexten verksamhet
acuerdo	beslut
administración	administration

asamblea	församling
caso	fall
ciudadano	medborgare
consejo	råd
constitución	grundlag
cumplimiento	fullgörande
deber	skyldighet
derecho	rätt
desarrollo	utveckling
disposición	föreskrift
estado	stat
forma	form
función	uppgift
interés	intresse
ley	lag
ministro	minister
organización	organisation
órgano	organ
país	land
poder	makt
presidente	ordförande
propiedad	egendom
pueblo	folk
república	republik
sociedad	samhälle
trabajo	arbete

8 Analys

Analysen av undersökningsresultaten syftar till att klargöra anledningarna till att upprepningarna har försvunnit. De försvunna upprepningarna delas in i följande kategorier:

Polysemi i källtexten

Användning av alternativa substantiv

Adjektivisering

Verbalisering

Saknar motsvarighet i måltexten

Uppdelningen i kategorier har skett enligt det teoretiska resonemanget i avsnitt 4.3 där det beskrivs hur upprepningar kan försvinna på två olika nivåer, i källtexten eller när måltexten skapas. Den första kategorin, polysemi i källtexten, består av de fall då upprepningar försvunnit i måltexten på grund av faktorer som uppstått och finns latent redan i källtexten,

alltså innan översättningen sker. Polysemi i källtexten motsvarar alltså den första nivån i avsnitt 4.3. Det är med andra ord en färdig input till översättningsprocessen, inte ett resultat av den.

De andra kategorierna utgår från vad som har hänt med de försvunna upprepningarna vid översättningen, alltså hur upprepningarna har behandlats i måltexten. De motsvarar den andra nivån som beskrivs i 4.3. De här kategorierna beskriver resultatet av översättningsprocessen, och är därmed av större betydelse för att visa på hur upprepningar försvinner som resultat av översättningsprocessen. Hur många upprepningar som försvunnit beroende på var och en av kategorierna visas i Tabell 5.

Tabell 5. Försvunna upprepningar efter kategori

Kategori	Antal försvunna upprepningar	Procent av alla försvunna upprepningar
Polysemi i källtexten	18	8 %
Användning av alternativa substantiv	103	44 %
Adjektivisering	31	13 %
Verbalisering	15	6 %
Saknar motsvarighet i måltexten	66	28 %
TOTALT	233	100 %

Anm. Summan av procentsiffrorna blir inte 100 på grund av avrundning.

8.1 Polysemi i källtexten

Med polysemi i källtexten avses de fall då ord har förverkligats i mer än en betydelse i källtexten (enligt resonemanget i kapitel 4 ovan). Polysemiförhållanden kan överensstämma mellan olika språk, men det normala är istället att översättaren måste överföra dessa olika förverkligade betydelser genom att använda olika ord (som beskrivs i avsnitt 4.3).

Det här är inte en så intressant anledning till att upprepningar försvinner, åtminstone inte från ett översättningsvetenskapligt perspektiv. Att ett och samma ord kan ha olika betydelser i olika sammanhang är ett universellt fenomen och är giltigt för alla språk, men det är också ett fenomen som är oberoende av översättning och det har snarare att göra med olika språks semantiska struktur och med hur betydelse uppstår i texter på ett mer allmänt plan. Även om polysemi i källtexten kan fungera som input till översättning är det inte något som uppstår av översättning.

Som tur är för översättningsuniversalien är polysemi, i det material som undersöks i den här uppsatsen, en förhållandevis ovanlig orsak till att upprepningar försvinner. Det är bara i 18 fall som upprepningar försvunnit på grund av polysemi i källspråket, och bara 5 av 29

undersökta ord uppvisar fenomenet. Tabell 6 visar vilka ord som uppvisar polysemi i källtexten. Ordens huvudord anges också i Tabell 6 för att underlätta jämförelser med de betydelser som visas i exemplen nedan.

Tabell 6. Ord som uppvisar polysemi i källtexten

	Fall av polysemi	Huvudord
acuerdo	5	beslut
estado	8	stat
función	3	uppgift
pueblo	1	folk
sociedad	1	samhälle
TOTALT	18	

Vi ska titta på några exempel för att se hur andra betydelser än de för huvudorden har förverkligats i källtexten.

8.1.1 Estado

Det första exemplet är “estado”, som förekommer 155 gånger i källtexten (*Constitución de la República de Cuba*, hädanefter förkortad CRC). Den mest frekvent förekommande översättningen av “estado”, dvs. huvudordet, är 'stat'. Förutom huvudordets betydelse förekommer det i två andra betydelser, en gång har det i måltexten översatts med 'status' och 7 gånger med 'tillstånd'. Här följer ett exempel då “estado” översatts med 'tillstånd':

- (1) La ley regula la forma en que se declara el **estado** de emergencia, sus efectos y su terminación. (Artículo 67)

Lagen reglerar under vilka förhållanden undantag**tillstånd** deklareraras, dess verkningar och dess upphörande. (§ 67)

Här ser vi tydligt hur sammanhanget, “de emergencia”, gör att en helt annan betydelse än den för huvudordet förverkligas.

8.1.2 Sociedad

”Sociedad” förekommer 22 gånger i CRC. Huvudordet är 'samhälle', en gång används det i en annan betydelse i källtexten och översatts med 'företag':

- (2) El Estado reconoce la propiedad de las empresas mixtas, **sociedades** y asociaciones económicas que se constituyen conforme a la ley. (Artículo 23)

Staten erkänner samriskföretags, **företags** och ekonomiska sammanslutningars egendom, som skapats enligt lag. (§ 23)

Betydelsen är här annorlunda än den för huvudordet. "Sociedades" står mitt i en uppräkningslista av ekonomiska enheter och det sammanhanget utesluter andra betydelser.

8.1.3 *Acuerdo*

"Acuerdo" förekommer 24 gånger i CRC, 5 gånger har det förverkligats i en annan betydelse än den för huvudordet. Exempel:

- (3) Las cooperativas de producción agropecuaria administran, poseen, usan y disponen de los bienes de su propiedad, de **acuerdo** con lo establecido en la ley y en sus reglamentos. (Artículo 20)

Jordbrukskooperativen administrerar, äger, använder och förfogar över sin egendom **såsom** föreskrivs i lag och regelverk. (§ 20)

"Acuerdo" ingår här i ett prepositionsuttryck med både "de" och "con", och det avgör att det är denna betydelse som uppfattas.

8.1.4 *Kommentar*

Alla dessa exempel visar på samma sak, nämligen hur sammanhanget har förverkligat en betydelse i källtexten som inte är samma som huvudordets. Att använda de respektive huvudorden i exemplen ovan är alltså inte möjligt. I de 18 fall där ord i källtexten uppvisar polysemi måste därmed upprepningarna försvinna, och det är givet redan av ordens betydelser i källtexten. Översättaren kan omöjligen tvinga fram bibehållna upprepningar i de här fallen, och det är därför som man kan tala om polysemi i källtexten som en input till översättningsprocessen snarare än en del av processen i sig.

Vad som är slående är att det finns så få fall av polysemi i källtexten, vilket tyder på att det har en förhållandevis marginell betydelse för översättningsuniversalien. Här bör man tillägga att detta delvis kan bero på texttypen som undersökts, och att polysemi i källtexten kan vara en vanligare orsak till att upprepningar försvinner i andra typer av texter. Juridisk text har, som tidigare konstaterats, höga krav på exakthet. Det kan därför tänkas att författarna till originaltexten faktiskt har försökt hålla ordens betydelser konstanta och undvika att de

förverkligas i en mängd olika betydelser, för att därigenom undvika missförstånd. Ordlekar med ords dubbla betydelser torde inte vara särskilt populärt i juridisk text.

8.2 Användning av alternativa substantiv

Den här kategorin definieras som de fall då även andra substantiv än huvudordet har använts för att översätta en enda förverkligad betydelse i källtexten.

Det kan finnas olika anledningar till att andra substantiv än huvudordet har använts i måltexten. Några av dessa anledningar kommer att diskuteras nedan. En viktig variabel vid användningen av alternativa substantiv är i hur hög grad alternativen går att byta ut mot huvudordet och ändå få en korrekt översättning. Ibland går huvudordet inte att använda på grund av språkliga faktorer (kom ihåg diskussionen om 'mänskliga rättigheter i avsnitt 4.2 ovan), och dessa faktorer är förhållandevis oproblematiska att identifiera. Men i andra fall finns det inte sådana språkliga anledningar, och det alternativa substantivet kan då gå att byta ut mot huvudordet utan att översättningen blir direkt felaktig. Det här är en glidande skala där de alternativa orden kan vara mer eller mindre utbytbara mot huvudordet. Att använda huvudordet istället för alternativet kan ibland resultera i en begriplig och korrekt översättning, men som ändå känns otymplig eller stel. I sådana fall kan man konstatera att översättaren har valt att ge företräde åt andra principer än att så långt som det är möjligt bibehålla upprepade ord. I andra fall fungerar huvudordet precis lika bra som det alternativa substantivet. I sådana fall kan det vara svårt att finna anledningen till att översättaren har valt att använda det alternativa uttrycket, men den exakta anledningen är å andra sidan inte så viktig i det här sammanhanget. Det viktiga är att konstatera att upprepningen har försvunnit trots att det inte finns några uppenbara anledningar till det, vilket är intressant ur ett översättningsvetenskapligt perspektiv. Tydligen försiggår det något vid översättningsprocessen som får upprepningar att försvinna, och det är givetvis intressant för översättningsvetenskapen att undersöka närmare. I praktiken är det ganska vanligt i det här materialet att det alternativa substantivet i hög grad går att byta ut mot huvudordet. De ord som översatts även med andra substantiv redovisas i Tabell 7.

Tabell 7. Ord som översatts med andra substantiv än huvudordet

	Antal olika alternativa substantiv	Antal förekomster av alternativa substantiv
actividad	1	7
acuerdo	3	5
administración	3	6

caso	1	1
consejo	1	6
deber	1	7
derecho	1	25
disposición	6	9
estado	1	1
forma	2	13
función	7	9
interés	1	1
organización	2	3
órgano	1	1
propiedad	2	6
sociedad	1	1
trabajo	2	2
TOTALT	36	103

8.2.1 Kommentar till tabell 7

Kolumnen “Antal olika alternativa substantiv” är hur många alternativa ord till huvudordet som ett visst ord har översatts med. Kolumnen “Antal förekomster av alternativa substantiv” är antalet fall då andra substantiv än huvudordet har använts.

Tabellen visar att upprepningar försvunnit på grund av användning av alternativa substantiv vid sammanlagt 103 tillfällen, vilket motsvarar 44 % av alla fall av försvunna upprepningar. Detta är med andra ord den vanligaste anledningen till att upprepningar försvinner i det undersökta materialet.

Tabellen visar också att de flesta orden inte har särskilt många olika alternativa substantiv, det är bara 4 som har 3 eller fler. Variationsrikedomen i det undersökta materialet är med andra ord inte särskilt stor. Texttypens krav på exakthet kan ha påverkat det, och översättaren kan medvetet försökt undvika att använda fler olika ord än nödvändigt. Vi ska nu titta på några intressanta exempel.

8.2.2 Órgano

Det första exemplet som ska behandlas är “órgano”. “Órgano” förekommer 54 gånger i CRC, och det har ett alternativ till huvudordet som förekommer en gång:

- (4) dictar, cuando no sea atribución expresa de otro **órgano** estatal, los reglamentos que se requieran para la ejecución y aplicación de las leyes y decretos-leyes que les conciernen; (Artículo 100 b)

när det inte är annan statlig **myndighets** uppgift, utfärda de stadgar som behövs för att verkställa och tillämpa de lagar och författningar som angår dem [...] (§ 100 b)

Det här fallet kan tjäna som exempel på fall där alternativet i hög grad är utbytbar mot huvudordet. Faktum är att substantivfrasen “órgano estatal” förekommer ett antal gånger i texten. Alla andra gånger det förekommer har översättaren valt uttrycket 'statligt organ', men här blir det 'statlig myndighet'. I det här fallet hade förstås uttrycket 'statligt organ' fungerat precis lika väl.

8.2.3 *Deber*

“Deber” är ett annat intressant ord. Det förekommer totalt 24 gånger i CRC. Det finns ett alternativt substantiv till huvudordet, nämligen 'plik', som förekommer i 7 fall. Det finns alltså bara ett alternativ till huvudordet, men det förekommer förhållandevis många gånger. Ett exempel:

- (5) Ejerce las atribuciones y cumple los **deberes** estatales y de administración de su competencia y tiene la *obligación* primordial de promover el desarrollo económico y social de su territorio [...] (Artículo 102, min kursivering)

Provinsen utövar de funktioner och fullgör de statliga och administrativa **plikter** som faller under dess jurisdiktion och har den grundläggande *plikten* att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen inom sitt område. (§ 102, min kursivering)

Till att börja med kan vi konstatera att det i exemplet inte finns någon tvingande anledning för översättaren att använda alternativet 'plik' istället för huvudordet 'skyldighet'. 'Plik' är med andra ord i det här fallet i hög grad utbytbar mot huvudordet.

Lägg också märke till att 'plik' förekommer två gånger i exemplet ovan, den andra gången som översättning av “obligación” (markerade i kursivt). “Obligación” förekommer för få gånger för att tas med i undersökningen, men det upprepas 8 gånger i CRC. Den mest frekventa översättningen är, precis som för “deber”, 'skyldighet' (3 gånger), och det här är enda gången det översätts med 'plik'. Varför? ”Deber” och ”obligación” ligger väldigt nära varandra i betydelse, och översättningarna kan ha påverkats av varandra. Kanske låg det i det här fallet nära till hands för översättaren att använda samma ord som han eller hon nyss använt, trots att det i källtexten rörde sig om två olika ord. Oavsett anledning är det ett intressant fenomen och egentligen motsatsen till det som undersöks i den här uppsatsen, eftersom det rör sig om två skilda ord i källtexten som blir ett enda, upprepat ord i måltextern.

8.2.4 *Actividad*

Ett annat exempel är “actividad”, som förekommer 28 gånger i CRC. Huvudordet är

'verksamhet', som har alternativet 'aktivitet'. Det intressanta är att alla förekomsterna av 'aktivitet' är koncentrerade till ett förhållandevis kort stycke i måltexten, alla 7 förekomsterna återfinns nämligen i §§ 103-110. I dessa paragrafer utgör 'aktivitet' den enda översättningen av "actividad", dvs. i dessa paragrafer förekommer huvudordet inte en enda gång. "Actividad" dyker bara upp två gånger till i källtexten efter dessa paragrafer, den ena gången har det inte översatts alls och den andra används återigen huvudordet 'verksamhet'.

'Aktivitet' och "actividad" är kognater, och vid översättning av "actividad" till svenska är 'aktivitet' förmodligen det första man tänker på. Ändå har huvudordet blivit 'verksamhet', förmodligen eftersom det i de flesta fallen bättre motsvarar stilvärdet och konnotationerna till "actividad". Här följer ett exempel på användning av 'aktivitet':

- (6) Además, coadyuvan al desarrollo de las **actividades** y al cumplimiento de los planes de las unidades establecidas en su territorio que no les estén subordinadas, conforme a lo dispuesto en la ley. (Artículo 103)

Dessutom medverkar de till utvecklingen av **aktiviteterna** och att uppfylla planerna för de andra organ som är etablerade i området och som inte är underordnade dem. (§ 103)

Alternativet 'aktivitet' är i det här fallet utbytbart mot huvudordet 'verksamhet', och det finns alltså inga språkliga faktorer som tvingar översättaren att använda 'aktivitet'. Faktum är att när vi har ett sådant mönster, att ett alternativ till huvudordet är den enda översättning som används i ett så pass begränsat antal paragrafer, är det osannolikt att användningen av det alternativa uttrycket skulle bero på tvingande, språkliga faktorer. Översättaren måste i det här fallet ha gjort sitt val av översättning utifrån andra faktorer, och möjligen ha påverkats av att "actividad" och 'aktivitet' är kognater.

Det kan röra sig om att de olika tillfällena påverkat varandra, dvs. översättaren kan ha fortsatt att använda 'aktivitet' eftersom han eller hon använt det tidigare. Det rör sig om ganska många förekomster på en begränsad del av texten, "actividad" förekommer 7 gånger i §§ 103-110, vilket är tätare än i resten av texten. Det kan ha ökat möjligheten till att översättningarna av "actividad" i den här begränsade delen av texten påverkats av varandra.

8.2.5 *Acuerdo*

"Acuerdo" förekommer 24 gånger i CRC. Huvudordet är 'beslut' och det finns tre olika alternativa substantiv till det, nämligen 'avtal', 'resolution' och 'överenskommelse'. Vi ska titta på några exempel, och börjar med ett exempel på användning av 'avtal':

- (7) adoptar **acuerdos** sobre los asuntos de administración concernientes a su demarcación territorial y que, según la ley, no corresponda a la competencia general de la Administración Central del Estado o a la de los órganos municipales de poder estatal [...] (Artículo 105 h)

träffa **avtal** i administrativa frågor inom provinsens geografiska område vilka, i enlighet med lagen inte ingår i den centrala statliga administrationens eller de kommunala statsmaktsorganens allmänna jurisdiktion [...] (§ 105 i)

Det följs av ett exempel på användning av 'överenskommelse':

- (8) adoptar **acuerdos** y dictar disposiciones dentro del marco de la Constitución y de las leyes vigentes, sobre asuntos de interés municipal y controlar su aplicación [...] (Artículo 106 e)

anta **överenskommelser** och vidta åtgärder, inom grundlagens och lagarnas ram, vad gäller frågor av kommunalt intresse, och kontrollera deras tillämpning (§ 106 f)

De här båda exemplen visar på ett intressant fenomen. 'Avtal' och 'överenskommelse' betyder inte samma sak som huvudordet 'beslut', och valet att använda dessa alternativ ger alltså helt annorlunda betydelser i översättningen än vad huvudordet hade gjort. "Acuerdo" kan ha olika betydelser, och är med andra ord i enlighet med den tidigare diskussionen ett polysemt ord. Det intressanta med de här fallen är att det inte går att säga vilken av betydelserna som förverkligats i källtexten, eftersom sammanhanget är så vagt. Sammanhanget ger oss inte tillräckligt med information för att kunna avgöra om det är 'avtal' eller 'beslut' som är den avsedda betydelsen, och det är alltså inte en enda betydelse utan ett betydelsefält, flera potentiella betydelser, som har förverkligats i källtexten. Trots att ordet i sig alltså har flera betydelser diskuteras det inte i avsnittet om polysemi i källtexten, helt enkelt därför att det faktiskt inte uppvisar polysemi. Den betydelse som här har förverkligats *skulle kunna* vara en annan än huvudordets betydelse, men vi har inte tillräckligt mycket sammanhang för att kunna avgöra det. Det här innebär att 'avtal' och 'överenskommelse' i exempel (7) och (8) faktiskt är helt utbytbara mot huvudordet, trots att betydelsen är helt annorlunda. Med andra ord, den betydelse som förverkligats i källtexten är så pass vag att den inrymmer både huvudordet och alternativen. I de här fallen har översättaren valt att använda alternativen, men det går inte att identifiera någon uppenbar anledning till det valet.

8.2.6 Organización

Ett annat intressant exempel är “organización” som förekommer 23 gånger i CRC. Det finns två alternativ till huvudordet 'organisation'. Alternativen, 'organiserande' och 'organisering' förekommer sammanlagt tre gånger. Här följer exempel på båda:

- (9) Se autoriza la **organización** de cooperativas de producción agropecuaria en los casos y en la forma que la ley establece. (Artículo 20)

Organiserandet av jordbrukskooperativ bemyndigas i de fall och den form, som fastställs i lag. (§ 20)

- (10) aprobar la creación y **organización** de los Consejos Populares a propuesta de las Asambleas Municipales del Poder Popular [...] (Artículo 105 i)

[...] godkänna inrättandet och **organiseringen** av kommunalnämnder på förslag från Folkmaktens Kommunförsamlingar [...] (§ 105 j)

'Organiserande' och 'organisering' är ord som i högre grad än huvudordet 'organisation' betonar processen att organisera något (de har ju också bildats av verbet 'organisera'). Alternativen i de här båda fallen är inte helt utbytbara med huvudordet. 'Organiserande' och 'organisering' ligger nära i betydelse till huvudordet 'organisation', men i de här fallen är det nödvändigt med ord som i högre grad än huvudordet betonar processen att organisera. Däremot är 'organiserande' och 'organisering' i fallen ovan helt utbytbara med varandra.

8.2.7 Propiedad

Ett annat exempel på fall då alternativen inte är utbytbara mot huvudordet är “propiedad”, som förekommer 21 gånger i CRC. Huvudordet är 'egendom' och det har två alternativ, 'ägenderätt' och 'ägende'. De förekommer fem respektive en gång. Här följer exempel på båda:

- (11) Asimismo se garantiza la **propiedad** sobre los medios e instrumentos de trabajo personal o familiar, los que no pueden ser utilizados para la obtención de ingresos provenientes de la explotación del trabajo ajeno. (Artículo 21)

På samma sätt garanteras **ägenderätten** till personliga eller familjeägda arbetsredskap och tillgångar som ej utnyttjas för att utsuga andras arbete. (§ 21)

- (12) Las tierras de las cooperativas no pueden ser embargadas ni gravadas y su **propiedad** puede ser transferida a otras cooperativas o al Estado, por las causas y según el procedimiento establecido en la ley. (Artículo 20)

Kooperativens jordar kan inte tas i beslag eller beskattas. **Ägandet** av jorden kan

överföras till andra kooperativ eller till staten i enlighet med de villkor och enligt den ordning som fastställs i lag. (§ 20)

I de här fallen har upprepningarna försvunnit eftersom det är nödvändigt att i måltexten precisera betydelsen för ”propiedad” i källtexten. ”Propiedad” täcker i sin betydelse det konkreta ägda såväl som ägandet i sig och rätten till det ägda. Eftersom huvudordet 'egendom' bara står för det konkreta ting som faktiskt ägs räcker det inte till för att överföra de andra betydelserna.

Exempel (11) och (12) är problematiska eftersom de är fall som ligger nära kategorin polysemi i källtexten. Man kan hävda att ”propiedad” i själva verket har två betydelser, dels det rent konkreta ting som ägs, dels det abstrakta ägandet (vilket också är rätten till det ägda). Enspråkiga lexikon brukar ta upp båda betydelserna. Men de två betydelserna kan också ses som två aspekter av en och samma betydelse, en konkret och en abstrakt aspekt. Dessa båda ligger för nära varandra i betydelse för att man verkligen ska kunna hävda att det rör sig om två skilda betydelser. Snarare än verklig polysemi rör det sig om att man i måltexten behöver specificera vilken av de båda aspekterna som i sammanhanget är den mest framträdande, eftersom målspråket använder olika ord för de olika aspekterna.

8.2.8 *Función*

“Función” är också intressant att ta upp till diskussion, eftersom det är det ord som har flest antal alternativa översättningar. “Función” förekommer 28 gånger i CRC. Följande alternativa substantiv förekommer till huvudordet 'uppgift':

Tabell 8. “Función” och alternativen till dess huvudord

ansvarsområde	1 förekomst
aktivitet	1
funktion	2
plikt	1
uppdrag	2
utövning	1
verksamhet	1
TOTALT	9

Varför har “función” så många alternativ, och varför förekommer de bara en eller två gånger? Den betydelse som förverkligats vid de olika förekomsterna i källtexten är ganska vag, och översättaren har därför valt mellan ett antal potentiella översättningar i måltexten. Det här blir tydligare om man tittar på några exempel på alternativen i sina sammanhang. Vi kan börja

med 'aktivitet':

(13) La ley regula su organización y **funciones**. (Artículo 101)

Lagen reglerar dess organisation och **aktiviteter**. (§ 101)

I det här fallet är 'aktiviteter' utbytbart mot huvudordet 'uppgift'. 'Uppgift' betyder visserligen inte riktigt samma sak som 'aktivitet', men eftersom betydelsen i källtexten är ganska vag är det svårt att säga att det ena eller andra alternativet är mer ”korrekt”. 'Aktivitet' i det här fallet kanske snarare kan sägas motsvara det som sker när man utför 'uppgifter', och översättaren kan sägas ha valt att betona agerandet i sin översättning. Några språkliga, tvingande faktorer bakom valet 'aktivitet' går i det här fallet inte att identifiera. Ett liknande fall är 'verksamhet':

(14) Asimismo, rendirán cuenta del cumplimiento de sus **funciones**, según lo establecido en la ley. (Artículo 84)

De ska också regelbundet redogöra för sin **verksamhet** inför sina väljare, enligt vad som fastställs i lag. (§ 84)

'Verksamhet' i det här fallet är snarast översättningen inte bara av “funciones” utan av hela frasen “cumplimiento de sus funciones”. “Cumplimiento” betyder ungefär 'uppfyllande', och 'verksamhet' är ungefär samma som 'uppfyllandet av uppgifter'. Översättaren har här valt att förkorta den substantivfrasen till bara 'verksamhet'. Slutligen ett exempel på 'funktion':

(15) Las provincias y los municipios, además de ejercer sus **funciones** propias, coadyuvan a la realización de los fines del Estado. (Artículo 102)

Provinserna och kommunerna bidrar, utöver att utöva sina respektive **funktioner**, till att verkställa statens mål. (§ 102)

I det här fallet är 'funktioner' utbytbart mot huvudordet 'uppgifter'.

8.2.9 Consejo

“Consejo” förekommer 77 gånger i CRC. Huvudordet är 'råd', men sex gånger förekommer alternativet 'nämnd'. “Consejo” förekommer normalt som en del av flerordstermer på spanska, t ex “Consejo de Estado” som är översatt med 'statsråd' i måltexten. Alternativet 'nämnd' är i samtliga fall ett led i sammansättningen 'kommundelsnämnd', som i samtliga fall är översättningen av “consejo popular”. Exempel:

(16) Para el ejercicio de sus funciones, las Asambleas Locales del Poder Popular se apoyan en los **Consejos Populares** y en la iniciativa y amplia participación de la población y actúan en estrecha coordinación con las organizaciones de masas y sociales. (Artículo 103)

För att genomföra sina uppdrag har de lokala folkmaktsförsamlingarna stöd i **kommundelsnämnderna** och i befolkningens initiativ och breda delaktighet, och de samordnar sitt arbete med massorganisationerna och de sociala organisationerna. (§ 103)

Förutom den redan nämnda sammansättningen “consejo de estado” används huvudordet 'råd' också som led i andra sammansättningar, t ex i översättningarna av “consejo de ministros” ('ministerrådet') och “consejo de gobierno del tribunal supremo popular” ('högsta folkdomstolens styrande råd'). Det är bara i fallet “consejo popular” som 'nämnd' har använts.

Varför? Är det för att undvika översättningen 'kommunalråd', som i svenskt politiskt språkbruk är en person och inte en församling människor? Men “consejo de estado” har översatts med 'statsråd', som ju på svenska är en person. Var det för att målkulturanpassa översättningen och använda den term som i Sverige närmast motsvarar “consejos populares”? Men i så fall borde “consejo de ministros” snarast ha blivit 'regering', inte 'ministerråd'. Det är svårt att identifiera en uppenbar anledning till att översättaren har använt alternativet 'nämnd' istället för huvudordet, och det är alltså utbytbart mot huvudordet.

Låt oss återvända till “consejo de estado”. “Consejo de Estado” är en term i källtexten som betecknar ett visst politiskt organ på Kuba. Den förekommer 36 gånger i CRC, och i 35 av de fallen översätts det med 'statsrådet'. Det återstående fallet är som följer:

(17)aprobar tratados internacionales y someterlos a la ratificación del **Consejo de Estado** [...] (Artículo 98 ch)

godkänna internationella avtal och underställa dem **Statliga Rådets** ratificering [...] (§ 98 d)

I det här enda fallet kan det kanske vara befogat att frånga principen att inte kritisera översättaren och konstatera att det nog rör sig om ett slarvfel. Men det finns också något annat intressant med detta, nämligen att “estado” översattes med 'statlig'. Det bytte alltså ordklass vid översättningen och övergick från att vara ett substantiv till att bli ett adjektiv. I nästa avsnitt ska vi titta närmare på det fenomenet.

8.3 Adjektivisering

Adjektivisering är fall då det undersökta substantivet i källtexten har blivit ett adjektiv i måltexten. För att man ska kunna tala om en adjektivisering förutsätts naturligtvis att det finns ett adjektiv i måltexten som tydligt går att identifiera som motsvarande det spanska ordet, dvs. den betydelse som förverkligats i källtexten ska motsvaras av ett adjektiv i måltexten.

Det finns inte utrymme i den här uppsatsen för att på ett mera djuplodande sätt undersöka anledningarna till att substantiv adjektiviseras vid översättning, men vi ska analysera några skillnader mellan de spanska och svenska språksystemen som kan visa på en tänkbar anledning till fenomenet.

Svenskan tenderar att använda adjektiv i vissa uttryck där spanskan använder substantiv, t. ex i sådana uttryck som “tener hambre” / 'vara hungrig'. Man kan också lägga märke till en tendens att adjektivuttryck är ovanligare på spanska, t ex den mängd uttryck för förändring av tillstånd som på svenska uttrycks med 'bli' + adjektiv men som på spanska uttrycks med specifika verb. Exempel: “asustarse” / 'bli rädd', “alegrarse” / 'bli glad', “enfermarse” / 'bli sjuk', “enrojecer” / 'bli röd'. Lagg märke till att det även på svenska går att använda verb för att beteckna vissa av de här förändringarna av tillstånd, t ex 'glädjas', 'insjukna' och 'rodna'. Men medan verben på spanska hör till normalspråket har de på svenska antingen ett markerat stilvärde ('glädjas' är knappast talspråk) eller en mycket specifik betydelse ('rodna' betyder att man blir röd i ansiktet).

En annan intressant observation i sammanhanget är att det finns en hel del substantiv på spanska som i samma form kan fungera som adjektiv. “Chico” betyder t ex både 'pojke' och 'liten'. På svenska måste substantiv avledas för att kunna fungera som adjektiv. Dessutom finns det på spanska uttryck som “es muy amigo mío”, där “amigo” intressant nog modifieras av både adverbet “muy” och det efterställda possessiva pronomenet “mío”. Syntaktiskt sett är alltså ”amigo” i det fallet både ett adjektiv och ett substantiv (ordagrant på svenska: 'han/hon är mycket vän till mig'). Något liknande finns inte på svenska.

Sammantaget tyder det här på att gränsen mellan adjektiv och substantiv på spanska är mindre skarp än på svenska, kanske beroende på att ordklassen adjektiv är mindre tydligt definierad på spanska än på svenska. Vi bör alltså inte förvånas i någon högre grad av att finna att vissa av de undersökta substantiven i undersökningen i ett antal fall har adjektiviserats på svenska, eller, för att uttrycka sig mer i enlighet med resonemanget i det här avsnittet, blivit adjektiviska. Vilka ord som har adjektiviserats, antalet adjektiviseringar och vilka de svenska adjektiven är visas i Tabell 9.

Tabell 9. Adjektiviseringar

Ord	Antal adjektiviseringar	Adjektiv på svenska
administración	14	administrativ
ciudadano	1	medborgerlig
cumplimiento	1	uppfylld
deber	3	skyldig
estado	9	statlig

interés	1	berörd
organizaci3n	1	organiserad
propiedad	1	ägd
TOTALT	31	

8.3.1 *Administraci3n och estado*

“Administraci3n” och “estado” uppvisar samma mönster i alla de fall då de adjektiviserats i måltexten. De är också de två ord som adjektiviserats flest antal gånger, och det mönster de följer är med stor sannolikhet det vanligaste för adjektivisering av substantiv vid översättning mellan spanska och svenska. I samtliga fall då “administraci3n” och “estado” adjektiviserats ingår de i en prepositionsfras med “de”, dvs. “de administraci3n” eller “de estado”. Vi kan börja med ett exempel på “estado”:

- (18) adoptar acuerdos sobre los asuntos de administraci3n concernientes a su demarcaci3n territorial y que, seg3n la ley, no corresponda a la competencia general de la Administraci3n Central del **Estado** o a la de los 3rganos municipales de poder estatal [...] (Artículo 105 h)

träffa avtal i administrativa frågor inom provinsens geografiska område vilka, i enlighet med lagen inte ingår i den centrala **statliga** administrationens eller de kommunala statsmaktsorganens allmänna jurisdiktion [...] (§105 i)

Lägg märke till att prepositionsfrasen “del Estado” ingår som ett led i en överordnad “de”-fras, som i sin tur ingår i en överordnad substantivfras: “la competencia general **de** la Administraci3n Central **del** Estado”. I måltexten blir det omöjligt att översätta båda “de”-fraserna som genitiver (vilket skulle ge den på svenska oacceptabla följden 'statens centrala administrations jurisdiktion').

Här följer ett exempel med “administraci3n” som har en ännu längre kedja underordnade “de”-fraser:

- (19) controlar y fiscalizar la actividad del 3rgano de **administraci3n** de la provincia auxiliándose para ello de sus comisiones de trabajo [...] (Artículo 105 e)

övervaka provinsens **administrativa** organs aktiviteter med hjälp av sina arbetsutskott [...] (§ 105 f)

Hela kedjan “de”-fraser lyder: “la actividad **del** 3rgano **de** administraci3n **de** la provincia”. Översättaren har endast översatt en av “de”-fraserna som ett adjektiv. Målspråket tolererar att de andra två översätts som genitiv, åtminstone så länge som adjektivet hamnar mellan genitiverna. Mycket intressant är att en så lång kedja “de”-fraser verkar vara på gränsen till vad som är acceptabelt på källspråket. Nästa exempel kommer från paragrafen som direkt

följer på det föregående exemplet:

(20)designar y sustituir a los miembros del órgano de **Administración** provincial, a propuesta de su Presidente [...] (Artículo 105 f)

tillsätta eller byta ut medlemmar i provinsens **administrativa** organ efter förslag från ordföranden [...] (§ 105 g)

Notera att “órgano” i exempel (20) har exakt samma referent som i exempel (19). I exempel (19) användes en lång kedja “de”-fraser, “la actividad **del** órgano **de** administración **de** la provincia”. Samma betydelse uttrycks i exempel (20) med en av “de”-fraserna i form av ett adjektiv: “los miembros del órgano de Administración **provincial**”. Här har en adjektivisering skett i källtexten, förmodligen för att det ger bättre flyt än den långa kedjan av “de”-fraser som används i exempel (19).

Lägg särskilt märke till att översättaren i exempel (20) har valt att adjektivisera samma “de”-fras som exempel (19), och inte tagit någon hänsyn till adjektiviseringen i källtexten av “provincia” till “provincial” (översättningen har fortfarande substantivet 'provins'). Ett annat exempel:

(21)Ejerce las atribuciones y cumple los deberes estatales y de **administración** de su competencia y tiene la obligación primordial de promover el desarrollo económico y social de su territorio [...] (Artículo 102)

Provinsen utövar de funktioner och fullgör de statliga och **administrativa** plikter som faller under dess jurisdiktion och har den grundläggande plikten att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen inom sitt område. (§ 102)

Det spanska substantivet “deberes” har i exempel (21) två samordnade bestämmningar, dels en adjektivfras (“estatales”) och dels en prepositionsfras (“de administración”). Samordnade bestämmningar av olika frastyper är inte möjligt på svenska. Målspråket kräver att frastyperna är av samma slag, och “de administración” har adjektiviserats för att stämma med adjektivet 'statlig' (översättningen av “estatales”).

8.3.2 *Deber och interés*

Ett annat mönster representeras av de fyra fallen av adjektivisering av “deber” och “interés”, nämligen att “tener el deber” eller “tener interés” har översatts med 'vara' + adjektiv på svenska. Mönstret har paralleller i det tidigare nämnda “tener hambre”, på svenska 'vara hungrig'. Ett exempel med “deber”:

(22) La familia, la escuela, los órganos estatales y las organizaciones de masas y sociales tienen el **deber** de prestar especial atención a la formación integral de la niñez y la juventud. (Artículo 40)

Familjen, skolan, de statliga organen, samhälls- och massorganisationerna är **skyldiga** att ägna särskild uppmärksamhet åt barnens och ungdomens allsidiga fostran. (§ 40)

“Interés” har bara adjektiviserats en gång:

(23) Los fallos y demás resoluciones firmes de los tribunales, dictados dentro de los límites de su competencia, son de ineludible cumplimiento por los organismos estatales, las entidades económicas y sociales y los ciudadanos, tanto por los directamente afectados por ellos, como por los que no teniendo **interés** directo en su ejecución vengan obligados a intervenir en la misma. (Artículo 123)

Domstolarnas utlåtanden och övriga bindande resolutioner inom deras behörighetsområden är ofrånkomligen bindande för de statliga organen, de ekonomiska och sociala enheterna och för medborgarna, såväl för dem som är direkt berörda, som för dem som utan att vara direkt **berörda** måste delta i verkställandet av domarna. (§ 123)

Det finns ett motsatsförhållande i exempel (23) som uttrycks med större tydlighet i måltexten än i källtexten: “[...] såväl för dem som är direkt berörda, som för dem som utan att vara direkt berörda [...]”, jämfört med källtexten “[...] tanto por los directamente afectados por ellos, como por los que no teniendo interés directo en su ejecución [...]”. Adjektiviseringen av “tener interés” till 'vara berörd' kan ha påverkats av att 'vara berörd' förekommer tidigare i meningen. Där är det en översättning av “afectados”, alltså ett adjektiv. Med andra ord kan adjektiviseringen ha skett under påverkan från översättningen av ett ord som redan i källtexten var ett adjektiv.

Värt att nämna här är också att 'ha skyldigheten att' och 'ha intresse av' inte är omöjliga sätt att uttrycka sig på svenska. Målspråket krävde alltså inte att adjektivisering skulle ske i de här fallen. Däremot speglar adjektiviseringarna här den generella tendens som diskuterats ovan att spanska oftare använder sig av uttryck med substantiv, medan svenska oftare använder adjektiv.

8.3.3 *Propiedad*

Det finns ett annat intressant exempel på adjektivisering som det kan vara värt att titta lite närmare på, nämligen “propiedad”. Det har adjektiviserats en gång:

(24) Las condiciones materiales para su ejercicio están dadas por el hecho de que la prensa, la radio, la televisión, el cine y otros medios de difusión masiva son de *propiedad estatal o social* y no pueden ser objeto, en ningún caso, de **propiedad** privada, lo que asegura su uso al servicio exclusivo del pueblo trabajador y del interés de la sociedad. (Artículo 53, min kursivering)

De materiella förutsättningarna för utövandet av dessa rättigheter garanteras genom att press, radio, television, film och andra massmedia är *statlig eller samhällelig egendom*. Dessa media kan ej i något fall vara **privatägda**. Detta säkrar användningen av media uteslutande i det arbetande folkets tjänst och i samhällets intresse. (§ 53, min kursivering)

Lägg märke till att det finns två “propiedad” i exempel (24). Det första, “propiedad estatal o social”, har blivit 'statlig eller samhällelig egendom'. “Propiedad” har i det fallet inte blivit ett adjektiv, vilket det har blivit i det andra fallet (det som markerats med fetstil i exemplet). Här finns det alltså inga språkligt tvingande faktorer som gör att “propiedad” adjektiviseras.

8.4 Verbalisering

Verbaliseringar är fall då undersökta substantiv har översatts som verb i måltexten. De ord som verbaliseras visas i Tabell 10.

Tabell 10. Verbaliseringar.

Ord	Antal verbaliseringar	Verb på svenska (och antal förekomster)
administración	1	förvalta
desarrollo	1	utveckla
organización	1	organiseras
propiedad	1	ägs
cumplimiento	11	uppfylla (4) efterleva (2) genomföra (2) uppnå (1) följa (1) fullgöra (1)
TOTALT	15	

Vi börjar med att diskutera “cumplimiento”, eftersom det verbaliserats i mycket högre grad än något annat ord.

8.4.1 Cumplimiento

Att det är just “cumplimiento” som verbaliserats många fler gånger än något annat ord i undersökningen är inte så förvånande. Det har avletts från ett verb (“cumplir”). Det bibehåller

sin verbala karaktär i hög grad, och uttrycker i källtexten närmast verbala betydelser. Det har alltså svaga substantiviska egenskaper redan i källtexten. Semantiskt sett är det därför inte konstigt att “cumplimiento” översatts med verb.

Å andra sidan är nominaliseringar av verbala betydelser inte direkt ovanliga i svensk juridisk text, tvärtom är det ett utmärkande drag för den typen av text. Texttypsnormen talar alltså i viss mån för att översätta “cumplimiento” med substantiv (företrädesvis med nominaliseringar typ 'uppfyllande'), och därmed undvika verbaliseringar. Man skulle kunna uttrycka det som att semantiken för “cumplimiento” ställs mot texttypsnormen för måltexten, och att semantiken får företräde i majoriteten av fallen. Av 20 förekomster har “cumplimiento” översatts med verb 11 gånger och med substantiv bara 4. Här följer några exempel:

(25) El Estado: [...] garantiza la libertad y la dignidad plena del hombre, el disfrute de sus derechos, el ejercicio y **cumplimiento** de sus deberes y el desarrollo integral de su personalidad [...] (Artículo 9 a)

Staten [...] garanterar människans fullkomliga frihet och värdighet, att hon tillförsäkras sina rättigheter, utför och **uppfyller** sina skyldigheter samt att hon allsidigt kan utveckla sin personlighet [...] (§ 9 a)

(26) El **cumplimiento** estricto de la Constitución y de las leyes es deber inexcusable de todos. (Artículo 66)

Det är allas skyldighet att strikt **följa** grundlagen och lagarna. (§ 66)

Båda exemplen tydliggör att “cumplimiento” inte har starka substantiviska egenskaper, utan snarare beskriver skeenden, alltså verbala betydelser.

8.4.2 *Andra verbaliseringar*

Förutom “cumplimiento” finns det 4 andra ord som verbaliserats. Eftersom dessa ord bara verbaliserats en gång vardera går det inte att komma fram till generella slutsatser om förutsättningarna under vilka de verbaliserats, men vi kan titta på och diskutera några av de specifika situationerna. Först ut är “propiedad”:

(27) La tierra y los demás bienes vinculados a la producción que integran la **propiedad** de los agricultores pequeños son heredables y sólo se adjudican a aquellos herederos que trabajan la tierra, salvo las excepciones y según el procedimiento que establece la ley. (Artículo 24)

Jord och andra tillgångar som har anknytning till produktionen, och som **ägs** av småbönder, kan ärvas, men kan bara utlottas till de arvingar som brukar jorden,

med undantag för de fall och enligt den ordning som fastställs i lag. (§ 24)

Strikt talat är det i det här fallet hela verbfrasen “integran la propiedad” som översatts med 'ägs', men det är “propiedad” som står för det semantiska innehållet. Till skillnad från “cumplimiento” har “propiedad” inte svaga substantiviska egenskaper, inte ens i det här sammanhanget. Att det i det här fallet verbaliserats beror på det specifika sammanhanget, där det utgör den betydelsebärande delen i en verbfras med ett relativt innehållstomt verb. Verbet blir därmed en faktor som leder till verbalisering. Nästa exempel är “organización”:

(28)El Consejo de Defensa Nacional determina, conforme a la ley, la **organización** y atribuciones de estos Consejos. (Artículo 119)

Det Nationella Försvarsrådet beslutar i enlighet med lagen hur dessa försvarsråd **organiserar** och vilka arbetsuppgifter de skall ha. (§ 119)

I avsnitt 8.2.6 såg vi hur “organización” uppvisade ett intressant mönster och hur det ibland översattes med 'organisering' respektive 'organiserande'. De substantiven, som är avledda från ett verb (organisera), betonar till skillnad från huvudordet 'organisation' processen att organisera något, och de har starkare verbala egenskaper än huvudordet. De kan därmed nästan ses som ett mellanled mellan substantivet 'organisation' och verbet 'organisera'. Här har steget tagits fullt ut och den i källtexten använda betydelsen av “organización” har översatts med ett verb.

8.5 Ord som saknar motsvarighet i måltexten

Den sista anledningen till att upprepningar försvinner vid översättning som ska diskuteras i uppsatsen är ord som upprepats i källtexten men inte alls har översatts. Den i källtexten förverkligade betydelsen saknar alltså i dessa fall motsvarighet i måltexten. De ord som uppvisar saknade motsvarigheter i måltexten redovisas i tabell 11.

Tabell 11. Saknade motsvarigheter i måltexten

Ord	Antal förekomster som saknar motsvarighet i måltexten
actividad	3
acuerdo	1
administración	1
caso	12
ciudadano	1
consejo	1
cumplimiento	6
derecho	1

desarrollo	1
disposición	1
estado	6
forma	6
función	4
interés	1
ley	1
órgano	5
país	1
poder	3
república	11
TOTALT	66

Tabell 11 visar att efter användning av alternativa substantiv är saknade motsvarigheter den vanligaste anledningen till att upprepningar försvinner i det undersökta materialet, med totalt 66 försvunna upprepningar (28 % av alla försvunna upprepningar).

De fall då motsvarighet saknas i måltexten kan delas in i två huvudsakliga kategorier, som båda kommer att diskuteras i det här kapitlet. ”República” uppvisar ett delvis avvikande mönster och kommer därför att behandlas för sig.

8.5.1 Ord med vagt semantiskt innehåll

En anledning till att ord inte har översatts är att deras betydelse i källtexten har ett mycket vagt semantiskt innehåll, vilket innebär att ordet alltså inte tillför särskilt mycket betydelse till det sammanhang det befinner sig i. Detta i sig innebär förstås inte att det är omöjligt att återge de här orden, men om översättaren är mer inriktad på att överföra den betydelse som faktiskt uttrycks i källtexten än att översätta ordagrant kan det innebära att ord med svagt semantiskt innehåll försvinner. Vi kan börja med att titta på några exempel med “caso”, som saknar motsvarighet i 12 fall.

(29) La ley establece los requisitos y las formalidades para el **caso** de los hijos de los extranjeros residentes no permanentes en el país [...] (Artículo 29 a)

Lagen fastställer de villkor som skall gälla för barn till utlänningar som inte bor permanent i landet [...] (§ 29 a)

(30) El que sufre un accidente en el trabajo o contrae una enfermedad profesional tiene derecho a la atención médica y a subsidio o jubilación en los **casos** de incapacidad temporal o permanente para el trabajo. (Artículo 49)

Den som råkat ut för en olycka i arbetet eller ådrar sig en yrkessjukdom har rätt till medicinsk vård och till understöd eller pensionering vid tillfällig eller permanent

arbitsoförmögenhet. (§ 49)

De här exemplen är tydliga illustrationer på vad som sades ovan. "Caso" har i exempel (29) och (30) i det närmaste grammatikaliserats i frasen "para/en el caso de". Det finns praktiskt taget inget semantiskt innehåll kvar, dvs. det finns nästan ingen förverkligad betydelse i källtexten. Ett till exempel:

(31) La ley fija los **casos**, las condiciones y la forma en que los bienes de propiedad cooperativa podrán ser heredables. (Artículo 24)

Vad gäller egendom i kooperativ fastställs arvsvillkoren i lag. (§ 24)

I det här exemplet har "caso" mer semantiskt innehåll än i de två föregående, men det saknar ändå motsvarighet i måltexten. Ett annat ord som uppvisar samma tendenser är "forma", som saknar motsvarighet i 6 fall. Ett exempel:

(32) La ley determina la **forma**, las causas y los procedimientos para ser revocados. (Artículo 112)

Lagen bestämmer orsaker och tillvägagångssätt för återkallandet. (§ 112)

Den betydelse som förverkligas i källtexten för "forma" är i det här fallet så gott som samma som den som uttrycks av "procedimiento", dvs. betydelserna för "forma" och "procedimiento" överlappar. Översättaren valde att endast använda ett ord, men det hade förstås varit möjligt att använda två ord även på svenska.

8.5.2 Ord med tydligt semantiskt innehåll

Det finns också ord som har ett tydligt semantiskt innehåll men som ändå saknar motsvarighet i måltexten. Ett tydligt semantiskt innehåll innebär att de orden har en betydelse i källtexten, dvs. de "betyder något" i sammanhanget. Betydelsen behöver inte vara exakt eller specifik, utan det kan röra sig om generella betydelser. Vi börjar med ett exempel på "actividad":

(33) En estos planes y **actividades** coopera toda la población a través de las organizaciones de masas y sociales. (Artículo 50)

Hela befolkningen samarbetar i dessa program genom samhälls- och massorganisationerna. (§ 50)

Vi kan också titta på ett exempel med "órgano":

(34) revocar o modificar los acuerdos y disposiciones de los **órganos** o autoridades subordinadas a ella, que infrinjan la Constitución, las leyes, los decretos-leyes, los decretos, resoluciones y otras disposiciones dictados por los órganos superiores del Estado o que afecten los intereses de la comunidad, de otros territorios, o los

generales del país, o proponer su revocación al Consejo de Ministros, cuando hayan sido adoptados en función de facultades delegadas por los organismos de la Administración Central del Estado [...] (Artículo 106 d)

upphäva eller ändra sådana resolutioner och åtgärder som underordnade myndigheter fattat beslut om, om de strider mot grundlagen eller lagarna, förordningarna, och resolutionerna som utfärdats av högre statsorgan, eller sådana beslut som strider mot kommunens intresse, andra geografiska områdets intressen eller landets allmänna intressen, eller att till Ministerrådet föreslå ändringar när det har fattats sådana beslut å statens centrala administrativa organs vägnar [...] (§106e)

Båda exemplen uppvisar samma mönster. ”Actividades” och ”órgano” har helt klart en betydelse i de sammanhang de står i. De har samordnats med ett annat substantiv och i båda fallen är det bara det andra ordet i samordningen som har översatts. “Actividades” och “órgano” har inte alls översatts, trots att de i båda fallen har en betydelse som skiljer sig från de ord de samordnats med. På spanska är det ganska vanligt att man samordnar begrepp som ligger nära varandra i betydelse, och särskilt i den här typen av text är sådana samordningar ett viktigt stilgrepp för att ge tyngd åt texten. På svenska är det inte alls lika vanligt förekommande, och det kan vara en anledning till att det ena ordet i samordningarna inte översatts. Att upprepningarna försvunnit kan i de här fallen alltså bero på faktorer som är specifika för det här språkparet, och inte universella faktorer (men se nedan). Här följer ett exempel där “ciudadano” inte har översatts:

(35) Si la reforma se refiere a la integración y facultades de la Asamblea Nacional del Poder Popular o de su Consejo de Estado o a derechos y deberes consagrados en la Constitución, requiere, además, la ratificación por el voto favorable de la mayoría de los **ciudadanos** con derecho electoral, en referendo convocado al efecto por la propia Asamblea. (Artículo 137)

Om ändringen berör sammansättningen eller befogenheterna hos Folkmaktens Nationalförsamling eller Statsrådet, eller de rättigheter och skyldigheter som grundlagen innehåller, krävs dessutom godkännande vid en folkomröstning som organiserats för detta ändamål av Nationalförsamlingen. (§ 137)

Exempel (35) visar ett delvis annat mönster än de två föregående, eftersom det här rör sig om en hel fras som reducerats till ett enda ord: “la ratificación por el voto favorable de la mayoría de los ciudadanos con derecho electoral” har blivit 'godkännande'.

Det rör sig här förmodligen om inverkan från en annan översättningsuniversalie. Baker (1993:244) tar också upp universalien att översatta texter uppvisar “[a] tendency towards disambiguation and simplification”. Detta exempel är ett fall av “simplification”, dvs. översättningen innebär en förenkling genom att reducera en hel fras till ett enda ord. Upprepningen har försvunnit, i enlighet med vad som förutsägs av en

översättningsuniversalie, och anledningen till det verkar av allt att döma vara en annan översättningsuniversalie. Exempel (33) och (34) ovan kan också förklaras av denna tendens, även om det är mindre tydligt eftersom det i de fallen bara är enskilda ord som försvunnit. En närmare undersökning av hur interaktionen mellan översättningsuniversalier fungerar ligger utanför den här uppsatsens syfte, och här kan vi bara visa dessa exempel på att sådan interaktion förekommer.

8.5.3 *República*

“República” är ett speciellt fall. I samtliga fall utom ett där motsvarighet saknas på målspråket rör det sig om en översättning av två termer, nämligen “Fiscalía General de la República” och “Fiscal General de la República”, vilket i måltexten har översatts med 'Riksåklagarämbetet' respektive 'Riksåklagaren'. Det här innebär att trots att “república” är ett ord som statistiskt sett ofta saknar motsvarighet på målspråket, är variationen bland de olika fallen inte alls stor. Här följer ett exempel:

- (36) La Fiscalía General de la **República** constituye una unidad orgánica subordinada únicamente a la Asamblea Nacional del Poder Popular y al Consejo de Estado. (Artículo 128)

Riksåklagarämbetet är en organisk enhet som endast är underställd Folkmaktens Nationalförsamling och Statsrådet. (§ 128)

Översättaren har valt att använda ordet för den svenska motsvarigheten till “Fiscalía General”, vilket innebär en anpassning till målkulturen. Det innebär också att upprepningen av “república” försvinner i måltexten. Det finns ingen anledning att kritisera översättaren för det valet, men vi kan konstatera att det språkligt sett inte hade varit en felöversättning att välja översättningar där upprepningen bibehållits, t ex 'Republikens åklagarämbete' och 'Republikens åklagare'. Det handlar om val av översättningsstrategi, inte om vad som språkligt sett är rätt och fel.

Det finns också ett fall där “república” saknar motsvarighet i måltexten, och där det inte är en översättning av någon av de två termerna:

- (37) Son ciudadanos cubanos por nacimiento: [...] los nacidos fuera del territorio nacional, de padre o madre naturales de la **República** de Cuba que hayan perdido la ciudadanía cubana, siempre que la reclamen en la forma que señala la ley [...] (Artículo 29 ch)

Kubanska medborgare av födsel är: [...] de personer som är födda utomlands och har kubansk far eller mor som förlorat sitt kubanska medborgarskap, under

förutsättning att framställning om personens medborgarskap gjorts på det sätt som fastställs i lag [...] (§ 29 d)

Precis som i exemplet med “ciudadano” ovan har här en hel fras reducerats till ett ord: ”naturales de la República de Cuba” har blivit 'kubansk', och det finns inget spår kvar av “república”. Även det här fallet kan förklaras med översättningsuniversalien att översättningar uppvisar en tendens till förenklingar.

9 Slutsatser

Den här undersökningen gör det möjligt att dra vissa slutsatser om hur upprepningar behandlas vid översättning.

För det första kan man konstatera att ord som upprepas i källtexten inte alltid översätts som upprepningar. Med andra ord, upprepningar försvinner vid översättning. Av 1210 förekomster av upprepade ord i källtexten har 977 bibehållits i måltexten. Det går inte att utifrån den här undersökningen säga att de här proportionerna är på något sätt typiska. Materialet är däremot tillräckligt omfattande för att säga att upprepningar faktiskt försvinner. Universalien får alltså stöd av den här undersökningen.

Samtidigt måste det också påpekas att många av upprepningarna faktiskt har bibehållits i måltexten. Sett till det totala antalet undersökta upprepningar är det en relativt liten del som har försvunnit vid översättningen.

För det andra, ur ett översättningsvetenskapligt perspektiv finns det mer eller mindre intressanta anledningar till att upprepningar försvinner vid översättning. Mer intressanta är de anledningar som kan hänföras till översättningen i sig, till överföringen av betydelse mellan två skilda språkssystem, dvs. till översättningsprocessen. Vad översättningsuniversalien beträffar är det också mer relevant med faktorer som är universella och kan sägas gälla för översättning generellt än de faktorer som är specifika för en enda översättningssituation (t ex specifika för ett visst språkpar).

För det tredje ger undersökningen intressanta resultat beträffande anledningarna till att upprepningar försvinner.

Polysemi i källtexten är den kategori av försvunna upprepningar som beror på faktorer som ligger utanför översättningsprocessen. Ur ett översättningsvetenskapligt perspektiv är den alltså mindre intressant som förklaring till att upprepningar försvinner. I undersökningen är

polysemi en påfallande ovanlig orsak till att upprepningar försvinner. Användning av alternativa substantiv är den vanligaste anledningen till att upprepningar försvinner. Generellt formulerat betyder det att alternativa ord inom samma ordklass som upprepningen i källtexten är den vanligaste anledningen till att upprepningar försvinner.

Att ord byter ordklass vid översättning är en betydligt ovanligare anledning till att upprepningar försvinner. I den här undersökningen kan adjektiviseringarna av substantiv åtminstone delvis förklaras av skillnader mellan de undersökta språken, där svenska har en större förkärlek för adjektiv än spanska. Spanska har istället en tendens till att använda sig av substantiviska uttrycksätt. Det här är specifikt för översättning från spanska till svenska, och är alltså inte ett universellt fenomen vid översättning. Verbaliseringarna kan förmodligen också delvis förklaras av spanskans större förkärlek för substantiviska konstruktioner, men verbaliseringarna är oftast fall där nominaliseringar av verbala betydelser har översatts med verb. Detta kan mycket väl vara ett universellt mönster vid översättning, dvs. att ord översätts till den ordklass som bäst motsvarar deras betydelse.

Upprepningar som inte översatts alls är en påfallande vanlig orsak till att upprepningar har försvunnit ur det undersökta materialet. Delvis verkar det kunna förklaras av en annan översättningsuniversalie, nämligen att översättningar uppvisar tendenser till förenkling.

För det fjärde kan man konstatera att översättningsprocessen i sig är den helt klart vanligaste anledningen till att upprepningar försvinner. Undersökningen visar att upprepningar endast försvinner i relativt liten mån på grund av polysemi i källtexten, och att det istället är betydligt vanligare att upprepningar försvinner som ett resultat av processer vid själva översättningen. I många fall går det dessutom inte att identifiera några uppenbara, språkliga anledningar till att upprepningar försvinner, vilket tyder på att det är andra processer som påverkar hur översättningar görs. Dessa processer är universella för just översättning som aktivitet. Att upprepningar försvinner vid översättning kan med andra ord betraktas som just en *översättningsuniversalie*.

10 Resumen en español

El presente trabajo tiene como objeto estudiar cómo se tratan las repeticiones de la misma palabra en un texto jurídico en español al ser traducido al sueco.

El trabajo parte de una universal de la traducción que sostiene que las repeticiones desaparecen en traducciones, una universal formulada así de Baker (1993:244): "A tendency to avoid repetitions which occur in source texts, either by omitting them or rewording them". Nótese que Baker no define qué es una repetición, lo que permite que sea definido de una forma flexible. Baker (1993:244) sugiere también que el método preferible para investigar las universales sea un método cuantitativo basado en un corpus.

Desafortunadamente, no hay muchas investigaciones basadas en corpus de datos sobre repeticiones desaparecidas en traducciones. Saraireh (2001) ha realizado una investigación sobre traducciones de textos técnicos de inglés al árabe que da cierto apoyo a la universal, pero, además de no ser muy grande, la investigación tiene un carácter predominantemente cualitativo.

Objeto de estudio

El trabajo estudia la *Constitución de la República de Cuba*, traducida al sueco a cargo de Svensk-Kubanska föreningen (La Asociación sueco-cubana). La razón de elegir este texto es que textos jurídicos en sueco son tolerantes hacia repeticiones, lo que nos permite decir que si las repeticiones de las mismas palabras desaparecen, en este caso no sería el resultado de una adaptación de la traducción a las normas del sueco que rigen este tipo de texto.

Método

Una repetición, para el trabajo presente, es una palabra que figura 20 veces o más en el texto original. El número 20 se debe ver como un compromiso entre por un lado mantener la investigación dentro de límites manejables y obtener suficiente material para la investigación empírica. La investigación consiste en 29 palabras que en total figuran 1210 veces.

Para cada palabra que se repite en el texto original hay una traducción más frecuente; esta traducción se denomina la palabra clave. El concepto de palabra clave es útil ya que nos permite hablar de repeticiones mantenidas, que son los casos en los cuales se usa la palabra

clave como traducción de una repetición, y repeticiones desaparecidas, que son los casos en los cuales no se usa la palabra clave. Repeticiones desaparecidas pueden significar que o que se usa otra palabra o expresión, o que no hay traducción ninguna de la repetición en el texto original.

Resultados

Los resultados de la investigación empírica se muestran en Tabell 1 (Tabla 1), página 13. La primera columna muestra cuántas veces figura la palabra en el texto original, la segunda columna cuántas veces se usa la palabra clave como traducción, y la tercera columna muestra cuántas veces las repeticiones han desaparecido.

Tabell 1 (Tabla 1) nos muestra que de 1210 repeticiones, 977 se han mantenido en la traducción, lo que también significa que en 233 casos las repeticiones han desaparecido. En otras palabras, en la mayoría de los casos, 81%, las repeticiones se han mantenido. Al mismo tiempo, la desaparición de 233 casos significa que el trabajo presente corrobora la existencia de una universal. Las palabras clave de las repeticiones se muestran en Tabell 4 (Tabla 4), página 16.

Análisis

El análisis de los resultados se basa en las siguientes categorías de repeticiones desaparecidas:

Polisemia en el texto original

Uso de sustantivos alternativos

Adjetivización

Verbalización

Falta correspondencia en la traducción

En la investigación se diferencia entre polisemia en el texto original del y el uso de sustantivos alternativos. Polisemia en el texto original es un fenómeno lingüístico que ocurre cuando una palabra se usa en más de un sentido en el texto original. Si la polisemia de la lengua del texto original no tiene correspondencia en la lengua de la traducción, lo que es lo normal, esto hace que desaparezcan las repeticiones, ya que es imposible usar la misma palabra en la traducción. La diferencia del uso de sustantivos alternativos consiste en que en

el último caso se trata de un solo sentido en el texto original que se ha traducido mediante distintas palabras que la palabra clave.

La diferencia entre las dos categorías es importante ya que la polisemia no es el resultado de la traducción, sino más bien una condición preexistente a la traducción. El uso de sustantivos alternativos, de otro lado, es el resultado de procesos pertenecientes a la traducción, ya que se trata del uso de maneras alternativas de transmitir un solo sentido del texto original. Esas maneras alternativas de expresarse se producen al ser creado el texto traducido, ya que solo hay un sentido en el texto original. Las alternativas pueden ser inevitables, el resultado por ejemplo de una necesidad de especificar el sentido del texto original en la lengua de la traducción, o pueden ser el resultado de una elección más o menos libre del traductor. Nótese que el mantenimiento de repeticiones no es necesariamente lo más importante al traducir un texto, incluso puede ser necesario no mantener repeticiones para obtener una traducción buena; entonces, si un traductor ha elegido usar sustantivos alternativos, esto no resulta necesariamente en una traducción mala.

La polisemia en el texto original es una categoría de poca frecuencia, hay solo 18 casos de repeticiones desaparecidas a causa de ella (8 % de todas las repeticiones desaparecidas). Quizás eso dependa del texto que se ha estudiado, ya que los textos jurídicos tienen normas estrictas con una exigencia de exactitud, lo que puede significar que los autores del texto original han intentado evitar palabras semánticamente poco precisas.

El uso de sustantivos alternativos, por el otro lado, es el motivo más frecuente de que desaparezcan las repeticiones desaparecidas, con 103 casos (44 %).

Las adjetivizaciones son casos donde una parte de la oración ha cambiado, de sustantivos a adjetivos, al traducir una palabra. Sustantivos del texto original se han adjetivizado 31 veces, lo que representa 13 % de todos los casos de repeticiones desaparecidas. Las adjetivizaciones se pueden explicar en parte por diferencias entre los sistemas lingüísticos del sueco y del español, porque hay una tendencia en sueco a usar más frecuentemente adjetivos. Entonces las adjetivizaciones que ocurren en la investigación no son necesariamente el resultado de un fenómeno universal, sino que es posible que sean más bien el resultado de la situación específica de esta traducción.

Las verbalizaciones son las palabras que se han transformado en verbos al ser traducidos. Se trata de 15 casos, 6 % del total de las repeticiones desaparecidas. Estos casos representan probablemente un fenómeno más universal de la traducción que las adjetivizaciones, ya que las palabras que se han verbalizado son normalmente palabras de fuerte sentidos verbales, es decir que esos sustantivos tienen más bien sentidos de verbos que

de sustantivos. A veces incluso son sustantivos que se han formado a base de verbos, y son entonces sustantivizaciones de sentidos verbales. Cuando son traducidos como en forma de verbos, se puede decir que en cierta manera vuelven a sus sentidos originales, y es probable que este proceso sea universal para las traducciones. Al mismo tiempo hay una tendencia en español para usar frecuentemente sustantivizaciones de verbos. En sueco, aunque existe la misma tendencia, especialmente en el sueco jurídico, es menos fuerte. Es posible que estas normas en parte puedan explicar las verbalizaciones.

La última categoría son los casos sin correspondencia en la traducción, es decir que en la traducción no hay una correspondencia a la palabra del texto original. Esta categoría es bastante frecuente, en total 66 casos (28 %). La categoría se puede dividir en dos subcategorías, una que consiste en palabras de poco contenido semántico, y una de palabras de contenido semántico más obvio. No es de sorprenderse que las palabras de poco contenido semántico desaparezcan y no tienen correspondencia en la traducción, ya que se trata de palabras que aportan poco significado al contexto en el que aparecen, es decir que son, de una manera, más o menos innecesarias para el sentido de su contexto.

La otra subcategoría, la de palabras de contenido semántico más obvio, sí agrega sentido a su contexto. En estos casos las palabras han desaparecido como el resultado de un proceso de simplificación, o de la desaparición de una sola palabra o de la reducción de una frase entera a una sola palabra en la traducción. La simplificación es otra universal de la traducción, es decir que en estos casos la universal de la desaparición de repeticiones es el resultado de otra universal, la de simplificación, que significa que en las traducciones se tiende a reducir la información y simplificar los significados originales.

Conclusión

El presente trabajo corrobora la existencia de la universal que desaparecen las repeticiones en traducciones. Muestra también que la existencia de la universal se debe en gran parte a procesos pertenecientes a la traducción, es decir que la traducción hace que desaparezcan las repeticiones. Este hecho significa que la universal es una universal de la *traducción*.

11 Litteraturförteckning

Primärmaterial

Republiken Kubas Grundlag, 2005. Stockholm: Svensk-Kubanska föreningen.

Constitución de la República de Cuba,

<http://www.parlamentocubano.cu/espanol/constitucion.htm> 070131

Sekundärmaterial

Abdulla, Adnan K. 2001. "Rhetorical Repetition in Literary Translation", *Babel* 47: 4, s. 289-303.

Ali, Salah Salim 2005. "Pertinence and redundancy in poetic translation: a translational perspective", *Babel* 51: 4, s. 337-356.

Baker, Mona 1993. "Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications" i Baker, Francis & Tognini-Bonelli (eds.) 1993, *Text and Technology. In Honour of John Sinclair*, s. 233-252, Amsterdam: John Benjamins.

Ben-Ari, Nitsa 1998. "The ambivalent case of repetitions in literary translation. Avoiding repetitions: a "universal" of translation?", *Meta* 43: 1, s 68-78.

Chesterman, Andrew 2004. "Beyond the Particular" i Mauranen & Kujamäki (eds.) 2004, *Translation universals – do they exist?*, s. 33-49, Amsterdam: John Benjamins.

Greenberg, J. H. (ed.) 1966. *Universals of language*, Cambridge: MIT Press.

Munday, Jeremy 2001. *Introducing translation studies*, New York: Routledge.

Sarairoh, Mohammad A. T. 2001. "Inconsistency in Technical Terminology: A Problem for Standardization in Arabic", *Babel* 47: 1, s. 10-21.

Zhu, Chunshen 2004, "Repetition and signification: A study of textual accountability and perlocutionary effect in literary translation", *Target* 16: 2, s. 227-252.